

المختصر المفيد للمؤذن والإمام  
والخطيب وأحكام المساجد

**Водич за мујезина,  
имама, хатиба и  
прописе џамија -  
сажетак.**

## **Водич за муџезина, имама, хатиба и прописе џамија - сажетак.**

Научни одбор Удружења за исламски садржај на различитим језицима.

## **Водич за муџезина, имама и хатиба и прописе џамија - сажетак.**

Научни одбор Удружења за исламски садржај на различитим језицима.

Хвала Аллаху, од Њега помоћ и опрост тражимо. Од Аллаха тражимо заштиту од зла нас самих и зла наших лоших поступака. Онога кога Аллах упуту, нико у заблуду не може навести, а кога Он у заблуди остави, нико га на Прави пут не може упутити. Сведочим да нема истинског бога осим Аллаха Јединог, Који нема судруга, и сведочим да је Мухаммед Његов роб и посланик. Нека су благослов и мир на њега, његове другове и његову породицу.

А затим: Људи су у сталној потреби за оним што поправља њихово стање, те је стога Шеријат донео прописе којима се то постиже. У то спадају и прописи који се односе на езан и икамет за намаз, предвођење људи у намазу, џуманску хутбу и прописе о месџидима. Стога је одговорност муе'зина, имама и хатиба велика, те смо због тога настојали да припремимо књигу под насловом: (Корисни сажетак за

муде'зина, имама, хатиба и прописе о џамијама), и да је преведемо на неколико језика.

## **Прво поглавље: Прописи везани за езан и икамет**

Езан је обележје ислама и његових следбеника, где се оглашава сваког дана и ноћи пет пута. Исламски учењаци су у својим делима посветили пажњу његовим прописима, сунетима, пожељним радњама и оним што га кваре, а све то због важности и узвишености овог ибадета<sup>1</sup>.

### **Прва тачка: Дефиниција езана и икамета**

Езан, у шеријатском смислу, јесте обавештавање о наступању намаског времена, познатим, посебним и прописаним речима<sup>2</sup>.

А икамет, у шеријатској терминологији, јесте обавештавање о ступању у намаз, посебним и прописаним речима<sup>3</sup>.

---

<sup>1</sup> Погледати: Фетх ел-Мун'им шарх Сахих Муслим, (2/460).

<sup>2</sup> Видети: Ел-Мугни, Ибн Кудаме (1/292); Мухтар ес-сихах (стр. 16) - одредница е-з-н; Езан и икамет, ел-Кахтани (стр. 5).

<sup>3</sup> Видјети: Кешшаф ел-Кина: (1/ 230).

## Друго поглавље: Пропис о езану и икамету

Езан и икамет су прописани Кур'аном, Суннетом и Иџмаом:

Што се тиче прописаности езана у Кур'ану, Узвишени Аллах је рекао:

﴿وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ (58)

„И кад позивате на молитву, и то узимају за подсмех и забаву, зато што су они људи који не разумеју.“ [Ел-Маиде: 58]

Доказ за њихову прописаност налазимо и у суннету, у многим хадисима, од којих су:

Од Ибн Омера, радијаллаху 'анхума, се преноси да је рекао: „Када су муслимани дошли у Медину, окупљали су се и по властитој процени одређивали време намаза, јер није било позива на њега. Једног дана су разговарали о томе, па су неки рекли: 'Узмимо звоно попут звона кршћана', а други: 'Не, него рог, попут рога Јевреја.' Тада Омер рече: 'Зар нећете одредити човека који ће позивати на намаз?' На то Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селем, рече:

«يَا بَلَاءُ، فَمَنْ قَنَادَ بِالصَّلَاةِ».

‘О Билале, устани па позови на намаз!’<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 604; Муслим, бр. 377.

А што се тиче консензуса, уммет се усагласио о њиховој прописаности за пет молитви:

Рекао је имам ибн Кудаме ел-Макдиси: Постоји консензус (иџма') Уммета да је езан прописан за пет намаза<sup>1</sup>.

Езан и икамет су строга колективна обавеза за мушкарце, и у месту боравка и на путу, за пет дневних намаза, а не за друге; на основу хадиса Малика ибн Хувејриса, радијаллаху анху, да им је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُرْدِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤَمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

„Када наступи намаско време, нека вам неко од вас проучи езан и нека најстарији међу вама буде имам!“ 6.<sup>2</sup>

И зато што су од јавних симбола ислама, није их дозвољено изостављати.

Што се тиче жена, њима није прописано да уче езан нити икамет, било да жена клања сама или предводи друге жене у молитви.<sup>3</sup>

## Треће: Вредност езана и икамета

О вредности езана и мие'зина наводе се многи текстови, а неке од тих вредности су следеће:

---

<sup>1</sup> Ел-Мугни: (1/293).

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 628; Муслим, бр. 674.

<sup>3</sup> Шерхул-Умде од Ибн Тејмије - Књига намаза - молитве (стр. 101).

Муе'зин је један од оних који позивају Аллаху, и спада у оне који најлепше говоре. Рекао је Узвишени:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ 33

„А ко говори лепше од онога који позива Аллаху, који ради добра дела и који говори: Ја сам, заиста, муслиман!“ [Фуссилет: 33]

Мујезини ће бити најдужих вратова на Судњем дану; јер Му'авија, радијаллаху 'анху, приповеда да је чуо Аллаховог Посланика, саллаллаху 'алејхи ве селлеме, да каже:

«الْمُؤَدِّثُونَ أَطْوَلَ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

‘Мујезини ће имати најдуже вратове на Дану судњем.’” 8.<sup>1</sup>

Езан и икамет терају ђавола; преноси се од Ебу Хурејре, нека је Аллах задовољан њиме, да је Посланик, нека су Божији благослов и мир на њега, рекао:

«إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ، حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأَذِينَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّأَذِينَ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا ثُوبَ بِالصَّلَاةِ -أَي: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ- أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّثَوُّبُ أَقْبَلَ، حَتَّى يَخْطُرَ -أَي: يُوسَّوْسُ- بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ لَهُ: اذْكُرْ كَذَا وَاذْكُرْ كَذَا، لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ مِنْ قَبْلُ، حَتَّى يَظِلَّ الرَّجُلُ مَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى»

„Када се учи езан, шејтан окрене леђа и бежи пуштајући ветар, како не би чуо учење езана. Када се учење езана заврши, он се врати. Када се

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 387.

почне учити икамет за намаз – тј. када се намаз успоставља – он опет окрене леђа. Када се учење икамета заврши, он опет дође, па почне да му дошаптава – тј. да му уноси зле мисли – говорећи му: „Сети се тога и тога!“, онога чега се раније није сећао, тако да човек више не зна колико је клањао.“ 9.<sup>1</sup>

Муџезину ће сведочити све што чује његов езан; од Абдуллаха б. Абдур-Рахмана ел-Енсарија преноси се да му је Ебу Се'ид ел-Худри, радијаллаху 'анху, рекао: „Видим те да волиш овце и пустињу, па кад будеш са овцама или у пустињи и позовеш на намаз, учи езан наглас,“ јер:

«لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ، حِنْ وَلَا إِنْسٌ وَلَا شَيْءٌ، إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Домет гласа муџезина неће чути џин, ни човек, нити било шта, а да му неће сведочити на Судњем дану.“ Ебу Сеид вели: „Чуо сам то од Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем“.<sup>2</sup>

Да људи заиста знају вредност езана, бацали би коцку да одреде ко ће од њих учити езан. Од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, преноси се да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 1222; Муслим, бр. 389.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 609.

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ -أَي: الْأَذَانِ- وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا»

„Када би људи знали каква је награда у позиву на молитву (езану) и у првом реду (сафу), па не би могли другачије него да бацањем коцке одлучују ко ће имати предност, то би учинили.“<sup>1</sup>

Од Бераа ибн Азиба, радијаллаху 'анху, преноси се да је Аллахов Веровесник, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао: „Мујезину се опраштају греси докле год му глас допире, и за њега сведочи све што га чује, било живо или неживо, и има награду попут награде онога ко је са њим клањао, јер онај ко упућује на добро је као онај ко га чини.“

«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصَّفِّ الْمَقْدَمِ، وَالْمُؤَدِّنُ يَعْفَرُ لَهُ مَدُّ صَوْتِهِ، وَيُصَدِّقُهُ مَنْ سَمِعَهُ مِنْ رَطْبٍ وَيَابِسٍ، وَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُ»

«Заиста Аллах и Његови анђели благосиљају први саф, а мујезину се опрашта колико му глас досеже, и сведочи за њега све живо и неживо што га чује, и он има исту награду као и они који с њим клањају» (12)<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 615; Муслим, бр. 437.

<sup>2</sup> Муснед, Ахмед, бр. 18506; ен-Несаји, бр. 646. Ел-Мунзири у дјелу Ет-Тергибу вет-терхиб (1/176) каже: „Ланац преносилаца је добар и поуздан.“ Ибн ел-Мулеккин у дјелу Ел-Бедру-л-мунир (3/385) каже: „Овај ланац преносилаца је поуздан.“

Езан је једно од највећих исламских обележја, и он представља разлику између куће неверства и куће ислама. Због тога је Бухари у свом Сахиху навео поглавље под насловом: „Поглавље о томе како езан штити од проливања крви“, а затим је пренео хадис од Енеса ибн Малика, нека је Аллах задовољан њиме: „Да Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, када би са нама кренуо у поход на неки народ, не би нападао све док не сване и осмотри, па ако би чуо езан, одустао би од њих, а ако не би чуо езан, напао би их.“<sup>1</sup> Имам ел-Хаттаби је рекао: „У овоме је појашњење да је езан обележје ислама и да је то обавеза коју није дозвољено изоставити; па чак и ако би се становници неког места сложили да га напусте и у томе устрајали, владар има право да се бори против њих због тога.“<sup>2</sup>

## **Четврти захтев: Услови исправности езана и икамета**

1 - Ислам: Нису исправни од неверника, јер су то два ибадета, а ибадет није исправан од неверника.

2. Разум: стога нису исправна од лудака, пијаног и детета које не расуђује, као ни остали ибадети.

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 610; Муслим, бр. 382.

<sup>2</sup> А'лам ел-хадис шерх Сахих ел-Бухари: (1/460).

3- Нијет: Обоје нису исправни без њега, јер су ибадети, а ибадет није исправан осим с нијетом, сходно речима Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى»

„Доиста се дела вреднују према намерама, и сваком човеку припада оно што је наумио.“  
(15.)<sup>1</sup>

4. Услов да се буде мушкарац: езан и икамет жене нису исправни.

5. Да езан буде у намаском времену: стога није исправан прије наступања тог времена; на основу хадиса Малика б. ел-Хувејриса, радијаллаху 'анху, да је Посланик, саллаху алејхи ве селлем рекао:

«... فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤْذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤْمَرْكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

„...када наступи намаско време, нека вам неко од вас проучи езан, и нека најстарији међу вама буде имам.“<sup>2</sup> Тиме је питање езана везао за наступање намаског времена, а икамет треба да буде онда када се намерава ступити у намаз.

6- Да езан – а тако и икамет – буде по редоследу: Под редоследом се подразумева да мујезин изговара речи езана и икамета онако како је то појашњено у шеријатским

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 1; Муслим, бр. 1907.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 628; Муслим, бр. 674.

текстовима, не мењајући редослед речи или реченица; јер је езан ибадет који је утврђен тим редоследом, те се мора обављати онако како је пренесен; због речи Веровесника, саллаллаху алејхи ве селлем:

«مَنْ أَحَدَّثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ، فَهُوَ رَدٌّ»

„Ко уведе у нашу ствар (веру) нешто што није од ње, то ће бити одбијено.“ (17)<sup>1</sup>

7. Да езан - као и икамет - буде узастопан: Под узастопношћу се подразумева изговарање речи езана једне за другом без прекидања говором или неким поступком, те да се између њих не прави дужа пауза.

8. Да езан, као и икамет, буду на арапском језику и речима које су пренесене Суннетом, без грешака које искривљују значење.

9. Подизање гласа приликом учења езана; јер када би мујезин утишао свој глас тако да чује само себе, не би се постигла сврха прописивања езана; због речи Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега:

«فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ»

«Нека вам један од вас проучи езан»<sup>2</sup>, а ово упућује на подизање гласа како би га други

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 2697; Муслим, бр. 1718, од хадиса Аише, радијаллаху анха.

<sup>2</sup> Претходно је наведен његов извод.

чули, чиме се остварује сврха обавештавања. Па, ако учи езан за себе или за онога ко је с њим присутан, не условљава се подизање гласа, већ ће га подићи толико да чује сам себе или да га чује онај ко је с њим. Међутим, ако би подигао глас више од тога, било би боље, због хадиса Ебу Се'ида ел-Худрија, радијаллаху 'анху, који се преноси од Веровесника, саллаллаху 'алејхи ве селлем:

«.. فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ فَارْقَعْ صَوْتَكَ بِالْيَدِاءِ؛ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جَنَّ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

«..па кад будеш са овцама или у пустињи и позовеш на намаз, учи езан наглас, јер који год цин, човек или нешто друго, чује глас мујезина - биће његов сведок на Судњем дану.»<sup>1</sup>

## **Пета тачка: Тражене особине мујезина**

1. Да буде познат по праведности и исправности; јер је рекао Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега:

«الإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ، اللَّهُمَّ أَرْشِدِ الْأَئِمَّةَ، وَاعْفُ رُؤْيَا الْمُؤَذِّنِينَ»

„Имам је јемац, а мујезин повереник. Господару, упути имама, а опрости мујезинима.“<sup>2</sup> Мујезин је повереник за време намаза и поста, а аманет може испунити само праведна особа. Стога,

---

<sup>1</sup> Претходио је његов извод.

<sup>2</sup> Ебу Давуд, бр. 517; ет-Тирмизи, бр. 207.

мујезин не сме бити грешник, нити онај ко јавно чини грехе, нити особа лошег морала.

2. Да буде пунолетан, јер је езан пунолетне особе потпунији. Исправан је и езан разборитог детета, под условом да га учи у прописаном времену. Када он проучи езан, то је довољно, јер се тиме остварује обавештавање о наступању намаског времена.

3. Да познаје намаска времена, како би их тачно одредио и проучио езан на њиховом почетку; јер, ако их не познаје, постоји опасност да ће погрешити.

4. Да има јак глас; према хадису Абдуллаха б. Зејда, радијаллаху 'анху, о сну о езану, у којем му је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«إِنَّ هَذِهِ لَرُؤْيَا حَقٍّ، فَقُمْ مَعَ بِلَالٍ فَإِنَّهُ أُنْدَى وَأَمْدٌ صَوْتًا مِنْكَ، فَأَلْقِ عَلَيْهِ مَا قِيلَ لَكَ، وَلَيَنَادِي بِذَلِكَ»

„То је истинит сан. Иди код Билала, јер он има продорнији и далекосежнији глас од тебе, па му испричај оно што ти је речено и нека он тиме позива.“<sup>1</sup>, и значење:

«وَأَمْدٌ صَوْتًا مِنْكَ»

„И глас ми је продорнији од твог.“ Тј. да има јачи и виши глас од тебе, а то је доказ да је похвално

---

<sup>1</sup> Ет-Тирмизи, бр. 189, и каже: хасен-сахих.

да мујезин има висок и продоран глас, јер се тако боље обавештава езаном<sup>1</sup>.

5. Да буде лепог гласа, на основу његових речи, саллаллаху алејхи ве селлем, у претходно споменутом хадису Абдуллаха ибн Зејда, радијаллаху анху:

«فَإِنَّهُ أُنْذَى وَأَمْدُ صَوْتًا مِنْكَ»

„Јер је, заиста, његов глас умилнији и продорнији од твог.“ тј. лепшег и слађег гласа.

6. Да буде чист од мале и велике нечистоће, јер су езан и икамет спомињање Аллаха, а пожељно је да онај ко спомиње Аллаха буде чист.

7. Да се езан учи стојећи; јер је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«يَا بَلَاءُ قُمْ، فَتَادِ بِالصَّلَاةِ»

„О Билале, устани и позови на намаз!“<sup>2</sup>, Рекао је Ибн ел-Мунзир: „Постоји консензус да је од суннета да мујезин учи езан стојећи“<sup>3</sup>.

8. Да се езан учи окренут према Кибли; зато што се то наводи у једној од предаја хадиса Абдуллаха ибн Зејда, нека је Аллах задовољан њиме, о сну о езану, у којој он каже: Окренуо се према Кибли и изговорио: „Аллаху Екбер,

---

<sup>1</sup> Видети: Тухфету-л-ехвези: (1/481).

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 604; Муслим, бр. 377, од Ибн Омера.

<sup>3</sup> Ел-Иџма, Ибн ел-Мунзир: стр. 38.

Аллаху Екбер...” (Аллах је највећи)<sup>1</sup>, Ибну-л-Мунзир вели: И сложили су се да је суннет окренути се према кибли приликом езана<sup>2</sup>.

9. Да стави кажипрсте у уши; због поступка Билала, радијаллаху 'анху, у његовом езану пред Послаником ﷺ, јер се од Ебу Џухајфе, радијаллаху 'анху, преноси да је рекао: „Видео сам Билала, како се, док учи езан, окреће и окреће уста на десну и на леву страну, држећи прсте у ушима, а Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, био је у његовом црвеном шатору...”<sup>3</sup>.

Каже имам ет-Тирмизи након бележења овог хадиса: „По овоме поступају учењаци: сматрају похвалним да мујезин стави прсте у уши приликом учења езана.“

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 507.

<sup>2</sup> Ел-Иџма, Ибн ел-Мунзир, стр. 38.

<sup>3</sup> Белжи Тирмизи (197) и каже да је хадис хасен-сахих. Његова основа је у Сахиху Бухарије (634) са текстом: од Авна б. Ебу Џухајфе, од његовог оца: Биљежи Тирмизи (197) и каже да је хадис хасен-сахих. Његова основа је у Сахиху Бухарије (634) са текстом: од Авна б. Ебу Џухајфе, од његовог оца: „Видео сам Билала како учи езан, па сам пратио како окреће уста на једну и другу страну приликом езана.“

Ибн Шубрума је упитан зашто је муезину наређено да стави прсте у уши, па је одговорио: „Због јачине гласа“...<sup>1</sup>.

Рекао је Ен-Невеви, Аллах му се смиловао: Суннет је ставити прсте у ушне шупљине, и око тога су учењаци сложни. То преноси Ел-Мехамили у Ел-Меџму'у од већине учењака. Наши учењаци кажу: „У томе је и друга корист, а то је да нека особа можда не чује његов глас због глухоће, удаљености или нечег другог, па по његовим прстима закључује да он учи езан.“<sup>2</sup>.

10. Да се окрене на десну страну када изговара: „Хајје алес-салах“, оба пута, и на леву страну када изговара: „Хајје алел-фелах“, такође оба пута, док му стопала остају на месту; сходно хадису Ебу Џухејфе, радијаллаху анху, о Билāловом, радијаллаху анху, езану пред Послаником, саллаллаху алејхи ве селлем, у којем се каже:

«فَجَعَلْتُ أَتَّبِعُ فَادًا، هَاهُنَا وَهَاهُنَا، يَقُولُ: يَمِينًا وَشِمَالًا: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ»؛

„И стадох пратити његова уста овамо и онамо, док је, окрећући се десно и лево, говорио: Хајје ‘алес-салах — дођите на молитву, Хајје ‘алел-

---

<sup>1</sup> Ел-Муџем ел-евсат, 4/11.

<sup>2</sup> Шерх Ел-Мухеззеб (3/113).

фелах — дођите на спас.“<sup>1</sup> И зато што се тиме езан боље чује онима који су удаљени од џамије.

11. Да се езан учи одмерено, то јест полако, без развлачења или претераног продужавања; јер је езан обавештење за оне који су одсутни из џамије, па је одмереност у његовом учењу делотворнија. Икамет, пак, треба учити убрзано, то јест брзо; јер је он обавештење за присутне, па му стога приличи брзина<sup>2</sup>.

12. Да се езан учи онако како је прописано: природним и лаганим гласом, без извештачености и погрешног наглашавања. Не треба га изводити на начин певања, нити га развлачити толико да се изгуби његова сврха. Напротив, мујезин га учи својим гласом, поштујући његове шеријатске услове и норме понашања (адабе).

## **Шеста тема: Опис езана и икамета**

„За езан и икамет постоје начини учења који су пренесени у веровесничким текстовима. Један од пренесених описа езана и икамета јесте хадис Абдулаха ибн Зејда, радијаллаху 'анху, а ријечи езана у њему гласе:

„Аллаху екбер, Аллаху екбер, Аллаху екбер, Аллаху екбер.

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 634; Муслим, бр. 503, а верзија је Муслимова.

<sup>2</sup> Видети: Ел-Мугни Ибн Кудаме: (1/295).

"Ешхеду ен ла илахе иллаллах, ешхеду ен ла илахе иллаллах (Сведочим да нема истинског бога мимо Аллаха, сведочим да нема истинског бога мимо Аллаха)."

Ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах, ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах (Сведочим да је Мухаммед Аллахов Посланик, сведочим да је Мухаммед Аллахов Посланик)

Хајје 'алессалах, хајје 'алессалах (Дођите на намаз, дођите на намаз)

хајје 'алел-фелах, хајје 'алел-фелах (Дођите на спас, дођите на спас).

Аллаху екбер, Аллаху екбер (Аллах је највећи, Аллах је највећи),

ла илахе иллаллах (Нема истинског бога мимо Аллаха).

А израз икамета:

Аллах је највећи, Аллах је највећи.

Сведочим да је само Аллах истински Бог.

Сведочим да је Мухаммед Аллахов посланик.

Дођите на намаз, дођите на спас.

Успостављена је Молитва (намаз),  
успостављена је Молитва (намаз).

Аллах је највећи, Аллах је највећи.

Нема Бога осим Аллаха.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 499; ет-Тирмизи, бр. 189, и вели: „Хадис Абдуллаха б. Зејда је хасен-сахих.“

Ово је опис езана и икамета којег се Билал, радијаллаху 'анху, устрајно придржавао са Аллаховим Послаником, саллаллаху 'алејхи ве селлем, и код куће и на путовању, све до његове смрти.

На сабахском езану, након 'Хајје 'але-л-фелах', каже: 'Ес-салату хајрун мине-н-невм' (Намаз је бољи од сна), два пута, јер Ебу Махзуре, радијаллаху анху, преноси да му је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«فَإِنْ كَانَتْ صَلَاةُ الصُّبْحِ قُلْتَ: الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ، الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ»

А на сабахском езану кажеш: 'Ес-салату хајрун мине-н-невм, Ес-салату хајрун мине-н-невм' (намаз је бољи од сна).<sup>1</sup>

Постоји и други начин учења езана, а то је терџи' (понављање), што значи да се речи келимеи-шехадета прво изговоре тихо, а затим понове наглас, док се код икамета уче по два пута. Овај начин учења спомиње се у хадису Ебу Махзуре, радијаллаху анху, који је рекао: „Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, лично ме је подучио езану и рекао:

«قُلْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ - مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ - قَالَ: ثُمَّ ارْجِعْ، فَمَدَّ صَوْتَكَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 500. Ен-Невеви у Хуласатул-ахкам (1/286) каже да је хадис хасен.

أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ».

Реци: 'Аллаху екбер, Аллаху екбер, Аллаху екбер, Аллаху екбер. Ешхеду ен ла илахе иллаллах, ешхеду ен ла илахе иллаллах. Ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах, ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах.' Затим понови повишеним гласом: 'Ешхеду ен ла илахе иллаллах, ешхеду ен ла илахе иллаллах (Сведочим да нема истинског бога мимо Аллаха, сведочим да нема истинског бога мимо Аллаха), ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах, ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах (Сведочим да је Мухаммед Аллахов Посланик, сведочим да је Мухаммед Аллахов Посланик), хајје 'алессалах, хајје 'алессалах (Дођите на намаз, дођите на намаз), хајје 'алел-фелах, хајје 'алел-фелах (Дођите на спас, дођите на спас), Аллаху екбер, Аллаху екбер (Аллах је највећи, Аллах је највећи), ла илахе иллаллах (Нема истинског бога мимо Аллаха)."

«وَالْإِقَامَةُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

«А икамет гласи: 'Аллаху екбер, Аллаху екбер, Аллаху екбер, Аллаху екбер' (Аллах је највећи), 'Ешхеду ен ла илахе иллаллах, ешхеду ен ла илахе иллаллах' (Сведочим да нема истинског

бога мимо Аллаха), 'Ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах, ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах' (Сведочим да је Мухаммед Аллахов Посланик), 'Хајје 'алессалах, хајје 'алессалах' (Дођите на намаз), 'Хајје 'алел-фелах, хајје 'алел-фелах' (Дођите на спас), 'Кад камети-с-салату, кад камети-с-салату' (Намаз је успостављен), 'Аллаху екбер, Аллаху екбер' (Аллах је највећи), 'Ла илахе иллаллах'.»

1.

Ово спада у допуштену разноврсност, и који год од ових потврђених начина мујезин одабере, то је исправно. Каже шејхул-ислам Ибн Тејмијје, Аллах му се смиловао, након што је споменуо неке од потврђених верзија езана: Ако је тако као што је казано, онда је исправан став ехли-хадиса и оних који се с њима слажу, а то је прихватање свега што је о том питању веродостојно пренесено од Аллаховог Посланика, саллаллаху 'алејхи ве селлем, и они не сматрају покућеним ништа од тога; јер је разноликост начина учења езана и икамета попут разноликости кираета, тешеххуда и слично томе, и нико нема право да сматра покућеним оно што је Аллахов Посланик,

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 502, 503.

саллаллаху 'алејхи ве селлем, прописао своје уммету.<sup>1</sup>

## **Седма тема: Шта говори онај ко чује езан, и коју дову учи након њега.**

Пожељно је ономе ко чује езан да говори исто што и мујезин; због хадиса Ебу Се'ида ел-Худрија, Аллах био задовољан њиме, да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«إِذَا سَمِعْتُمُ النَّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ»

„Када чујете езан, изговарајте исто што и мујезин говори.“<sup>2</sup>. Изузев код речи муезина: 'Хајје 'алессалах, хајје 'алел-фелах', када се ономе ко чује езан препоручује да након сваке од њих каже:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»

Ла хавле ве ла куввете ила биллах. (Нема промене нити моћи осим вољом Аллага) према хадису Омера ибнул-Хаттаба, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ

---

<sup>1</sup> Збирка фетви: (22/ 66)

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 611; Муслим, бр. 383.

إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ  
اللَّهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ قَلْبِهِ،  
دَخَلَ الْجَنَّةَ»

Када мујезин изговори:

‘Аллаху екбер, Аллаху екбер’ (Аллах је највећи, Аллах је највећи),

па неко од вас каже: ‘Аллаху екбер, Аллаху екбер’,

па мујезин изговори: ‘Ешхеду ен ла илахе иллаллах’ (Сведочим да нема истинског бога мимо Аллаха),

па неко од вас каже: ‘Ешхеду ен ла илахе иллаллах’,

па муезин: ‘Ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах’ (Сведочим да је Мухаммед Аллахов Посланик),

па неко од вас каже: ‘Ешхеду енне Мухаммеден ресулуллах’,

па мујезин каже: ‘Хајје ‘алессалах’ (Дођите на намаз),

па неко од вас каже: ‘Ла хавле ве ла куввете илла биллах’ (Нема снаге нити моћи мимо Аллаха),

па муезин каже: ‘Хајје ‘алел-фелах’ (Дођите на спас),

па неко од вас каже: ‘Ла хавле ве ла куввете илла биллах’,

па муезин каже: ‘Аллаху екбер, Аллаху екбер’,

па неко од вас каже: ‘Аллаху екбер, Аллаху екбер’,

па муезин каже: 'Ла илахе иллаллах',  
па неко од вас изговори из дубине свога срца:  
'Ла илахе иллаллах,' ући ће у рај.'" (37).<sup>1</sup>

И да каже: (Сведочим да нема другог истинског бога осим Аллаха, јединог, Који нема судруга, и да је Мухаммед Његов роб и посланик. Задовољан сам Аллахом као Господаром, Мухаммедом као послаником и исламом као вером) након два сведочења.

Од Са'да ибн Еби Веккаса, нека је Аллах задовољан њим, преноси се да је рекао: „Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао је:

«مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيَ اللَّهُ رَّبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا؛ غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ».

„Ко каже када чује мујезина: 'Сведочим да нема истинског бога мимо Аллаха, јединог Који нема саучесника, и да је Мухаммед Његов роб и Посланик. Задовољан сам Аллахом као Господаром, Мухаммедом као Послаником и исламом као вером', биће му опроштени греси.“<sup>2</sup>

А када мујезин на сабахском езану каже: "Ес-салату хајрун мине-н-невм", тада и слушалац каже исто, сходно речима Веровесника, саллаллаху алејхи ве селлем:

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 385.

<sup>2</sup> Муслим, бр. 386.

«إِذَا سَمِعْتُمُ الدَّاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ»

„Када чујете езан, изговарајте исто што и муезин говори.“ (39)<sup>1</sup>

Затим донесе салават на Посланика, мир и благослов Аллахов нека су над њим, а потом каже речи које се од њега, мир и благослов Аллахов нека су над њим, наводе у хадису:

«مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الدَّاءَ: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّامَةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Ко каже, када чује позив на молитву: ‘Боже, Господару овог савршеног позива и предстојеће молитве, дај Мухаммеду узвишено место и врлину и подигни га на похваљени положај који си му обећао’, заслужиће моје заступништво на Судњем дану.“<sup>2</sup>, а значење је:

«الدَّعْوَةُ النَّامَةِ»

«Потпуни позив» То јест: позив езана, он је потпун и савршен; јер обухвата величање Аллаха и монотеизам, сведочење о посланству и позив у добро.

---

<sup>1</sup> Мутефекун алејх.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 614, од Џабира, радијаллаху анху.

«وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ»

"и намаза који се успоставља" Тј., која ће се обавити и учинити.

«الْوَسِيلَةِ»

Ел-Весилету: Положај у рају.

«الْفَضِيلَةِ»

Ел- Фадила: посебно добро Узвишени положај у којем му нико није раван.

«مَقَامًا مَّحْمُودًا»

„хвале достојно место“ Похваљени положај (Ел-Мекаму-л-махмуд): сваки положај у којем га људи хвале, а у то спада и велики шефат (заузимање) за сва створења, којим се он заузима за све окупљене на месту полагања рачуна, како би им се почело судити.

А од Абдуллаха бин Амра бин ел-Аса, Аллах био задовољан њима, се преноси да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ، فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّهُ مَن صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلَّوْا اللَّهُ لِي الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِّنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُو أَن أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ، حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ»

„Када чујете мујезина да учи езан говорите оно што он говори, затим донесите салават на мене, јер ко донесе један салават на мене Аллах донесе на њега десет салавата. Након тога, тражите од Аллаха за мене весилет, а то је

посебно место у рају које приличи само једном Аллаховом робу. Надам се да ћу то бити ја. Ко затражи за мене весилет биће ми дозвољено да се заузима за њега.“ (41)<sup>1</sup>

Од ствари које су новотарија приликом учења езана, јесте да мујезин наглас доноси салават на Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, након езана. Исто тако и заједничко учење зикра након езана, а то је: (Аллаху мој, Господару овог потпуног Позива...), и подизање руку приликом дове, И додавање речи (хаккан) или (ебеден) онога ко понавља за мујезином на крају реченице, па каже: (Хаккан ла илахе иллаллах) или (Ебеден ла илахе иллаллах); због непостојања доказа за све то.

### **Осма тачка: Пропис о изласку из џамије након езана**

Забрањено је човеку да изађе из џамије након езана све док не клања, осим ако има оправдање, или намерава да се врати у џамију, тада нема сметње. Преноси Ебу Ша'са' да је казао: Седели смо са Ебу Хурејром у месџиду, па је мујезин проучио езан. Тада је неки човек устао и кренуо ка излазу. Ебу Хурејре га је погледом пратио све док није изашао из месџида, а затим рекао: 'А што се тиче овог

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 384.

човека, он се заиста супроставио Ебул-Касиму, саллаллаху алејхи ве селлем,<sup>1</sup>

Каже Тирмизи, након бележења овог хадиса у своме Сунену: „По овоме поступају учењаци од асхаба Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, и оних после њих: да нико не излази из џамије након езана, осим с оправдањем, попут тога да је без абдеста или због неке неодгодиве потребе.<sup>2</sup>“

## Девета тачка: Колико је времена између езана и икамета?

У суннету је забележено да је било довољно времена између езана и икамета; од Абдуллаха б. Мугаффела, Аллах био задовољан њиме, се преноси да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«بَيْنَ كُلِّ آذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ آذَانَيْنِ صَلَاةٌ»، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ»

„Између свака два езана је намаз, између свака два езана је намаз“, а потом је код трећег пута казао: „За онога ко тако жели.“<sup>3</sup> Под изразом два езана мисли се на езан и икамет. Мујезин оставља време између езана и икамета како би присутни могли обавити два реката пре намаза, и како би џематлије дошле и стигле на намаз.

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 655.

<sup>2</sup> Сунен, ет-Тирмизи: (1/ 397), бр. 204.

<sup>3</sup> Ел-Бухари, бр. 627; Муслим, бр. 838.

Каже Имам Ахмед: „Потребно је да мујезин, када проучи езан, не жури са икаметом, већ да сачека док не дођу џематлије, и док онај ко има потребу - а то је онај ко жели обавити велику нужду - не обави своју потребу, правећи тако довољан размак између езана и икамета.“<sup>1</sup>

### **Десети одељак: Одговорност и адаби мујезина.**

Мујезин треба да својим езаном тражи задовољство Аллаха Узвишеног, сходно хадису Османа б. Ебу ел-Аса, радијаллаху 'анху, који каже:

«إِنَّ مِنْ آخِرِ مَا عَهَدَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ اتَّخَذَ مُؤَدِّنًا لَا يَأْخُذُ عَلَى آذَانِهِ أَجْرًا».

«Доиста, једна од последњих опорука коју ми је оставио Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, јесте да поставим мујезина који неће узимати надокнаду за своје учење езана.»<sup>2</sup>

Ет-Тирмизи, Аллах му се смиловао, након што је забележио овај хадис, каже: „По овоме поступају исламски учењаци: сматрали су покућеним да мујезин узима накнаду за езан, а похвалним да се за свој езан нада Аллаховој награди.“

---

<sup>1</sup> Шерх Умдету-л-фикх, Ибн Тејмијје, Књига намаза - молитве: (стр. 135)

<sup>2</sup> ет-Тирмизи, бр. 209, и каже: хадис хасен.

А што се тиче давања мујезину из државне касе муслимана, у томе нема сметње; јер је државна каса успостављена ради добробити муслимана, а езан и икамет су дио те добробити.<sup>1</sup>

И мора знати да је одговоран за езан за пет намаза у њиховим прописаним временима, због речи Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега:

«الإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَدِّينُ مُؤْتَمَنُونَ»

„Имам је јамац, а мујезин повереник.“<sup>2</sup> Тј. он је повереник за намаска времена, те му је обавеза да у џамију дође чист, довољно времена прије езана. Не сме изостати са езана осим из оправданог разлога, а у том случају дужан је одредити некога ко ће га заменити у учењу езана.

Мујезин треба да се придржава следећих ствари:

(1) Да се брине о чистоћи џамије и њеном одржавању, и да сарађује са радницима у џамији и џематом у томе; јер, Аллах је похвалио оне који се брину о Његовим кућама, па је рекао:

---

<sup>1</sup> Видети: Езан и икамет, Ел-Кахтани: (стр. 19)

<sup>2</sup> Ебу Давуд, бр. 517; ет-Тирмизи, бр. 207, од Ебу Хурејре, р.а.

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى  
الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾<sup>1</sup>

„Аллахове куће одржавају они који у Аллаху и у Будућни свет верују и који обављају молитву и дају обавезну милостињу и који се не боје никога осим Аллаху, они су на Правом путу.“  
[Ет-Тевба: 18] Било да се њихово одржавање огледа у изградњи, одржавању и чишћењу, или у обављању молитве и спомињању Аллаху у њима, под појмом одржавање подразумевају се оба значења.<sup>1</sup>

(2) Да научи исправно веровање и прописе езана, чистоће и молитве, да напамет научи знатан део из Аллахове Књиге, те да буде оспособљен да замени имама када одсуствује са молитве.

(3) Да наређује добро и забрањује зло и позива ка Аллаху Узвишеном мудрошћу и лепим саветом; да буде благ према људима и стрпљив на њихово узнемиравање, те да у томе сарађује са имамом џамије.

(4) Намењивање џамије искључиво за учење и богослужење, и за оно што користи онима који обављају молитву, те чување од свега што им штети у њиховој вери и овосветском животу.

(5) Да буде у слози и да сарађује са џематом џамије и њеним посетиоцима; да пита за њих

---

<sup>1</sup> Видети: Фетхул-Бари Ибн Хаџера: 1/ 541.

када одсуствују, обилази њихове болеснике, клања им џеназе и испраћа их, те да буде уз њих у невољама и несрећама.

## **Друго поглавље: Имам**

### **Прво: Дефиниција вођства**

Имамет у намазу је када један од клањача предводи остале како би га они следили у намазу. Имам у намазу је онај за којим се клањачи поводе у своме намазу.<sup>1</sup>

### **Друго: прописаност вођства и његова вредност**

Предвођење намаза је једно од најбољих дела којег се прихватају најбољи људи, обдарени племенитим особинама попут знања, учења Кур'ана, праведности и других, о чему ће бити говора. Без њега се намаз у џемату не може ни замислити, а намаз у џемату је једно од највећих обележја ислама.<sup>2</sup>

### **А од врлина вођства:**

1- Вођство је познато по својој одлици; лично га је преузео Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, а тако и његове праведне халифе. Њега

---

<sup>1</sup> Хашијету-р-Ревд ел-мурби, 2/296, Ел-Имамету фис-салат, ел-Кахтани, стр. 6.

<sup>2</sup> Види: Кувајтска фикхска енциклопедија: (6/ 201).

су се и даље прихватили најбољи муслимани и знањем и делом.<sup>1</sup>

2- Имамет у намазу је вредан шеријатски положај који преузимају најодабранији, сходно речима Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем:

«يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَأُ لَهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ ...»

«Људе предводи у намазу онај који најбоље учи Књигу Узвишеног Аллаха (Кур'ан)...»<sup>2</sup>, а познато је да је најбољи учач највреднији; па њено спајање с њим указује на њену предност.<sup>3</sup>

3- Дова Посланика, мир и благослов Аллахов нека су над њим, за упуту имама: од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, преноси се да је Аллахов Посланик, мир и благослов Аллахов нека су над њим, рекао:

«الإمام ضامنٌ، والمؤدِّن مؤتمنٌ، اللهم أزدِ الأئمةَ، واغفر للمؤدِّينَ»

„Имам је гарант, а мујезин повереник. Аллаху, упуту имаме и опрости мујезинима.“ (55)<sup>4</sup>

Значење: „Ел- Имам је гарант“ То значи: гарантује исправност молитве џематлија, јер је њихова молитва повезана са његовом. А

---

<sup>1</sup> Видети: Ел-Имамет у намазу од ел-Кахтанија: (стр. 9)

<sup>2</sup> Муслим, бр. 673, од хадиса Ебу Месуда ел-Енсарије, радијаллаху анху.

<sup>3</sup> Видети: Еш-Шерх ел-Мумти' ала Зад ел-Мустекни': (2/41).

<sup>4</sup> Ебу Давуд, бр. 517; ет-Тирмизи, бр. 207.

значење је: «Аллаху упуту имама» Тј.: Упуту их на пут исправности; да молитву на најпотпунији начин обављају.<sup>1</sup>

## Треће: Ко је најпречи да буде имам

Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, појашњавајући ко је најпречи и најзаслужнији за имама, рекао је:

«يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَوْهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمَهُمْ بِالسُّنَّةِ، فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمَهُمْ هَجْرَةً، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهَجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمَهُمْ سِلْمًا - وَفِي رَوَايَةٍ: سِنًا - وَلَا يُؤَمِّنُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي سُلْطَانِهِ»

„Људе предводи у намазу онај који најбоље учи Књигу Узвишеног Аллаха (Кур'ан), па ако буду исти у томе, онда онај који најбоље познаје суннет. Ако у суннету буду исти, онда онај који је прије учинио хиџру. Ако буду и у хиџри исти, онда онај који је прије примио ислам – а у другој предаји: најстарији по годинама – и нека не предводи у намазу човек свога надређенога.“<sup>2</sup>.  
Најпречи и најзаслужнији за вођство су следећи:

1- Онај ко највише зна Кур'ана напамет и најбоље га учи, а то је онај ко је усавршио учење Кур'ана и учи га на најпотпунији начин, и који позноје добро прописе намаза. Ако се заједно нађу онај ко је бољи учач и онај ко је од њега

---

<sup>1</sup> Коментар на Ебу Давуда од Ајнија: (2/468), и Фејдул-Кадир од Мунавија: (3/182).

<sup>2</sup> Муслим, бр. 673.

слабији у учењу, али је ученији у познавању прописа намаза, предност се даје учачу који је ученији у фикху над бољим учачем који није познавалац фикха, јер је потреба за познавањем фикха намаза и његових прописа преча од потребе за изврсношћу у учењу.

2- Затим, ученији у суннету. Ако буду два имама једнака у познавању Кур'ана, а један од њих буде ученији у фикху и суннету, предност ће имати онај ко је ученији у фикху, сходно речима Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем:

«فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُمُ بِالسُّنَّةِ»

«Па ако су у учењу Кур'ана једнаки, онда онај који најбоље познаје Суннет.»

3- Затим онај ко је прије учинио хиџру из земље неверовања у исламску земљу, уколико су једнаки у учењу Кур'ана и познавању суннета; због његових речи, саллаллаху алејхи ве селлем:

«فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً»

„Ако су у суннету једнаки, онда предност има ко је први обавоо хиџру.“

4- Потом, старији по исламу, ако су у хиџри једнаки; због речи Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, у претходном хадису:

«فَإِنْ كَانُوا فِي الْهَجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ سِلْمًا»

„Ако су једнаки по Хиџри, онда предност има ко је први прихватио ислам.“ Ислам

5. Затим најстарији, ако су у свему претходном изједначени; сходно речима Посланика, мир му и благослов, у једној од верзија претходног хадиса:

«فَأَقْدَمُهُمْ سِنًا»

«Па најстарији од њих по добу», и према хадису Малика бин Хувејриса, Аллах био задовољан њиме, који је рекао:

«فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤَمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

„Нека вам неко од вас проучи езан и нека најстарији међу вама буде имам.“ (58)<sup>1</sup>

Веровесник, саллаллаhu 'алехи ве селлем, у овом хадису даје предност најстаријем по годинама, јер су били приближног знања.

Ако су изједначени у свему претходном и настане спор, јер сваки од њих жели да буде имам, међу њима се врши извлачење. Онај ко буде извучен, он ће предводити, јер су им права изједначена, а није могуће да обојица предводе, па се међу њима врши извлачење као и код осталих права.

Домаћин куће је пречи за имама од свога госта, а исто тако је и владар - врховни вођа - пречи за имама од других, уколико су обојица

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 628; Муслим, бр. 674.

достојни имамета; јер Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, каже:

«لَا يُؤْمَنُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي أَهْلِهِ وَلَا فِي سُلْطَانِهِ»

„Нека човек не предводи другог човека у његовом дому, нити на месту његове власти.“

Исто важи и за сталног имама џамије; он је пречи од других – изузев од владара – па макар неко други био бољи учач Кур'ана и ученији од њега, због уопштености претходног хадиса.

Ибн Омер, радијаллаху анхума, имао је слугу који је клањао у џамији. Када је дошао, његов слуга га је истурио напријед, па му Ибн Омер рече: „Ти си пречи за имамет у својој џамији.“<sup>1</sup>

Јер, давање предности другоме над њим представља узурпирање његовог права и вређање његових осећања.

Постоји разилажење учењака о предвођењу намаза од стране разумног дечака, па су га неки дозволили на основу хадиса Амра б. Селеме, радијаллаху анху.

«أَنَّهُ أَمَّ قَوْمَهُ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ ابْنُ سِتٍّ أَوْ سَبْعِ سِنِينَ».

---

<sup>1</sup> Бележи Шафија у (Ел-Умм) (1/185), Абдурреззак у (Ел-Мусаннеф) (2/399), и Бејхеки (3/126), бр. 5531. Невеви у (Ел-Хуласа) (2/701) каже да му је ланац преносилаца добар или исправан, а Албани у (Ирваул-галил) (2/302) његов ланац сматра добрим.

„Био је имам своје народу у вријеме Веровесника, саллаллаху алејхи ве селлем, а имао је шест или седам година.“<sup>1</sup>

Исправан је имамет онога ко клања нафилу онеме ко клања фарз; због хадиса Му'аза бин Џебела, радијаллаху 'анху, и којем стоји

«أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعِشَاءَ، ثُمَّ يَرْجِعُ فَيُصَلِّي بِقَوْمِهِ تِلْكَ الصَّلَاةَ».

да је са Послаником, саллаллаху алејхи ве селлем, клањао јацију, а онда би се враћао, па је своје народу предводио тај намаз.<sup>2</sup>

### **Четврто: Кому је забрањено да буде имам**

Забрањено је бити имам у следећим стањима:

1- Предвођење жене мушкарцу, због општег смисла речи Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега:

«لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ»

„Неће успети народ који за владара изабере жену.“<sup>3</sup> А вођство је врста намесништва, и пошто је основа да она буде у задњим сафовима, као што се наводи у Суннету; од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, преноси се да је рекао: „Рекао је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем:

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 4302.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 701; Муслим, бр. 465.

<sup>3</sup> Ел-Бухари, бр. 4425, Хадид се преноси од Ебу Бекре.

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أُولَئِهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أُولَئِهَا»

„Најбољи саф за мушкарце јест први, а најгори је задњи, а најбољи саф за жене јест задњи, а најгори је први.“<sup>1</sup> А то је ради њене заштите и покривања, јер када би била постављена за имама, то би било супротно овом шеријатском начелу, а о томе постоји консензус учењака, па тако Имам Ибн Хазм, рахимехуллах, каже: Сложили су се ичењаци да жена не предводи мушкарце који знају да је жена, а ако то учине, њихов намаз је неважећи по консензусу.<sup>2</sup>

2. Када намаз предводи онај ко није чист или на себи има нечистоћу, а свестан је тога. Ако они који за њим клањају то не знају све док се намаз не заврши, њихов намаз је исправан, на основу онога што се преноси од Омера ибн ел-Хаттаба, радијаллаху анху:

«أَنَّه صَلَّى بِالنَّاسِ وَهُوَ جُنُبٌ، فَأَعَادَ، وَلَمْ يَأْمُرْهُمْ أَنْ يُعِيدُوا».

„...да је предводио људе у намазу, а био је џунуп, па је поновио намаз, а њима није наредио да га понове.“<sup>3</sup>

Рекао је Абдуррахман ибн Мехди, Аллах му се смиловао: „Ово је оно око чега постоји сагласност: џунуб особа поново ће обавити

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 440.

<sup>2</sup> Мератибул-иџма': (str. 27).

<sup>3</sup> Сунен, ед-Дарекутни, бр. 1371.

намаз, а они који су клањали за њим неће поновити. Не знам да о томе постоји икакво размимоилажење.“<sup>1</sup>

3. Имамет онога ко не зна напамет суру Ел-Фатиха, или је не уме исправно проучити, или у њој чини идгам тамо где му нема места, попут онога ко спаја харф 'ха' са харфом 'ра' у речима Узвишеног:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 2﴾

„Сва хвала припада Аллаху, Господару свих светова.“ (Ел-Фатиха, 2) Зато што спаја слово са оним које му није слично нити сродно, или замењује једно слово другим, као када неко замени слово 'ра' словом 'ја', или у учењу прави грешку која мења значење, његово предвођење намаза није исправно, осим онима који су попут њега, због његове немоћи да изврши темељни део намаза, или због његовог нарушавања.

4. Имамет новотара који се проглашава неверником због своје новотарије; а доказ за то су речи Узвишеног:

﴿أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ 18﴾

Зар да вернику буде исто као грешнику? Не, њима неће бити исто. [Ес-Сеџда, 18] А грешник који се овде спомиње је неверник, као што се види из контекста ајета.

---

<sup>1</sup> Сунен ед-Дарекутни: (2/188).

5. Забрањено је предводити молитву у џамији која има сталног имама, па није исправно да неко други буде имам пре њега, осим с његовом дозволом, или ако он касни, а време за молитву је на измаку.<sup>1</sup>

## **Пети одељак: Коме је покуђено бити имам**

Покуђен је имамет следећих:

1- Ел-Леххан: Онај ко много греши при учењу, али без промене значења, било у Фатихи или негде друго, као када би проучио: (Ел-хамде лиллах) са фетхом на слову дал. Намаз му је исправан, а покуђено је да буде имам; због речи Посланика ﷺ:

«يَوْمُ الْقَوْمِ أَقْرَأُ لَهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ»

"Људе предводи у намазу онај који најбоље учи Књигу Узвишеног Аллаха (Кур'ан)." (68)<sup>2</sup>

Уколико лахн промени значење у учењу мимо Фатихе, а то се деси ненамерно, из незнања или због говорне мане, имамет је исправан, али је покуђен; јер, и да је изоставио учење мимо Фатихе, имамет би му био исправан, па је тако и када погрешити у њему. Ако то намерно учини, имамет је покварен, јер се он поиграва у своме намазу.

---

<sup>1</sup> Види: Фикхска питања и одговори ес-Селмана: (1/163).

<sup>2</sup> Претходио је његов извод.

2- Онај ко понавља нека слова, попут онога ко понавља слово 'фа', или 'та', или друга слова, и то ради додавања слова при учењу.

3. Грешник и новотар који није неверник због своје новотарије.<sup>1</sup>

4- За онога ко предводи народ у намазу, а већина га с правом мрзи, преноси се од Ебу Умаме, Аллах био задовољан њиме, да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«ثَلَاثَةٌ لَا تُجَاوِزُ صَلَاتَهُمْ أَذَانَهُمْ: الْعَبْدُ الْأَبْقَى حَتَّى يَرْجِعَ، وَامْرَأَةٌ بَاثَتْ وَرَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ، وَإِمَامٌ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارُهُونَ»

„Намаз тројице неће бити примљен: одбегли роб, све док се не врати; жена која преноћи, а њен муж је на њу срдит; и имам који предводи људе, а они га презиру.“ (70)<sup>2</sup>

Каже ет-Тирмизи: "Неки учењаци су сматрали покућеним да човек предводи као имам људе који га презиру. Па ако имам није неправедан, онда је грех само на ономе ко га презире. Ахмед и Исхак су о овоме рекли: „Ако га презире један, двојица или тројица, нема сметње да им предводи намаз, све док га не буде презирала већина џемата.“<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Видети: Кешшаф ел-Кина': (1/475)

<sup>2</sup> ет-Тирмизи, бр. 360, и каже: „Овај хадис је хасен-гариб с овог аспекта.“

<sup>3</sup> ет-Тирмизи, 2/192.

Уколико га не воле зато што се он придржава суннета у намазу, па им учи суре које су прописане суннетом и клања с њима смирено, онда његово предвођење намаза није покуђено, јер је њихова одбојност према њему безразложна, па се стога и не узима у обзир. Он треба да их саветује, опомиње и настоји придобити њихова срца, те да им клања у складу са суннетом. А када Аллах у његовој намери препозна искреност да успостави слогу међу њима, Он ће му то и олакшати.<sup>1</sup>

### **Шесто питање: Положај имама (предводника намаза) у односу на оне који клањају за њим**

Од суннета је да имам стане испред клањача, те они стају иза имама ако их је двоје или више; јер би Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, када би ступао у намаз, стајао напред, а његови асхаби иза њега, као што је потврђено

«أَنَّ جَابِرًا وَجَبَّارًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَقَفَ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي وَالْآخَرُ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بِأَيْدِيهِمَا حَتَّى أَقَامَهُمَا خَلْفَهُ».

да су Џабир и Џеббар, радијаллаху 'анхума, стали један са десне, а други са леве стране Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, док је

---

<sup>1</sup> Видети: Еш-Шерх ел-Мумти ала Зад ел-Мустекни: (4/253).

клањао, па их је узео за руке и поставио иза себе.<sup>1</sup>

Један човек стаје са десне стране имама, поравнат с њим, јер Ибн Аббас, Аллах био задовољан њима, вели:

«قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي، فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بِأُذُنِي فَأَدَارَنِي عَنْ يَمِينِهِ».

"Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, је устао и клањао, па сам стао са његове леве стране, па ме узео за уво и преместио ме на његову десну страну."<sup>2</sup>

Жене стоје иза сафова мушкараца, према хадису Енеса, Аллах био задовољан њиме:

«صَفَّفْتُ أَنَا وَالتَّيْمُ وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ، وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا».

„Ја и сироче стали смо у саф иза Веровесника, саллаллаху алејхи ве селлем, а старица је стајала иза нас.“<sup>3</sup>

Требало би да имам стане наспрам средине реда. Имам ибн Баз вели: "Суннет је да имам буде на средини џамије, а то је практични суннет којег су се муслимани придржавали."<sup>4</sup>

Такође је рекао, Аллах му се смиловао: "Саф почиње од средине, иза имама, а десна страна сваког сафа боља је од леве. Обавеза је да се не

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 3010, у склопу дужег хадиса од Џабира, нека је Бог задовољан њиме.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 6316; Муслим, бр. 763.

<sup>3</sup> Ел-Бухари, бр. 380; Муслим, бр. 658.

<sup>4</sup> Ел-Имамету фис-салах, Сеид ел-Кахтани, стр. 55.

започиње нови саф све док се не попуни онај претходни."

## Седмо питање: Претицање имама

Клањач је дужан да започне с намаским радњама након имама и да га у њима следи. Није му дозвољено да претиче имама, нити да радње обавља истовремено с њим, већ треба да прати његове покрете и да их чини одмах након њега. То подразумева да се не сме разликовати од њега ни у једној радњи; а то је због онога што је веродостојно пренесено од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, да је Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَلَا تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ، فَإِذَا رَكَعَ، فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا، فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ، وَأَقِيمُوا الصَّفَّ فِي الصَّلَاةِ؛ فَإِنَّ إِقَامَةَ الصَّفِّ مِنْ حُسْنِ الصَّلَاةِ»

"Имам је постављен да се слиједи и не разилазите се с њиме: када учини руку', учините га и ви, када каже: 'Семиаллаху лимен хамидех', реците: 'Раббена лекел-хамд', када учини сеџду, учините и ви, а када клања седећи, клањајте седећи и ви сви. И исправите сафове у намазу, јер је исправљање сафова од лепоте намаза."<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 722; Муслим, бр. 417.

И забрањено је претицати имама у свим рукновима. Од Енеса ибн Малика, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је рекао: Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, једног дана нам је клањао, па када је завршио намаз, окренуо се према нама и рекао:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي إِمَامُكُمْ، فَلَا تَسْبِقُونِي بِالرُّكُوعِ وَلَا بِالسُّجُودِ، وَلَا بِالْقِيَامِ وَلَا بِالْإِنْصِرَافِ؛ فَإِنِّي أَرَاكُمْ أَمَامِي وَمِنْ خَلْفِي»

"О људи, ја сам ваш имам, па ме не претичите на руку'у, нити на сеџди, нити на стајању, нити при завршетку намаза; јер ја вас, заиста, видим и испред себе и иза себе."<sup>1</sup> Од Ебу Хурејре, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«أَمَّا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ»

Зар се не боји неко од вас када подигне главу пре имама, да му је Аллах не претвори у главу магарца, или да његов изглед не учини да личи на магарца?!<sup>2</sup>

Ономе ко донесе почетни текбир прије свога имама, намаз му није исправан; јер је услов да га донесе након имама, а он је тај услов пропустио.

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 426.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 691; Муслим, бр. 427.

## Осма тачка: Разни прописи о имаму и џемату

Од прописа који се тичу имамета и џемата, поред претходно наведених:

Први: Пожељност близине разумних и пунолетних имаму: предност се даје разумним, врлим и пунолетним да стану одмах иза имама; јер је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«لِيَلْنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَحْلَامِ وَالنَّهْيِ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ»

"Нека иза мене стану од вас пунолетни и разумни, затим они који су после њих, затим они који су после њих." (80)<sup>1</sup>

Други: Ревност за први сафф: Препоручује се верницима да приступе првом саффу (реду) и да теже ка њему, те да се чувају од изостављања првог сафа. Ебу Сеид ел-Худри, радијаллаху анху, преноси да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, видео своје асхабе да се повлаче уназад, па им рече:

«تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِي، وَلِيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ، لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخَّرَهُمُ اللَّهُ»

"Напред прођите и мене следите (у намазу), а нека вас следе они који су иза вас. Докле год се повлаче неки људи, све дотле их Аллах уназађује."

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 432, од Абдуллаха ибн Месуда.

<sup>1</sup> И од Ебу Хурејре, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْبَيْتِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا»

„Када би људи знали каква је награда у позиву на молитву (езану) и у првом саффу (реду), па не би могли другачије него да бацањем коцке одлучују ко ће имати предност, то би учинили.“  
(82) Значење:<sup>2</sup>

«لَاسْتَهَمُوا عَلَيْهِ»

„Засигурно би о томе одлучивали жребом.“ То јест: извлачили би међу собом жреб ко ће стати у први сафф.

А што се тиче жена, њима је препоручљиво да стоје у задњим саффовима, јер се од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, преноси да је рекао: „Рекао је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем:“

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أُولَاهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أُولَاهَا»

„Најбољи сафф (ред) за мушкарце јест први, а најгори је задњи, а најбољи сафф за жене јест задњи, а најгори је први.“ Ово се односи на случај када жене клањају иза мушкараца без

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 438.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 615; Муслим, бр. 437.

преграде, а ако клањају у простору који је одвојен од мушкараца, онда попуњавају први саф, па следећи.<sup>12</sup>

Трећи: Имам не треба да жури са учењем Фатихе, већ треба да учи полако, како би муктедија био у стању да је проучи<sup>3</sup>.

Четврти: Није исправан намаз човека који клања сам иза саффа; преноси се од Вабисе б. Ма'беда, радијаллаху 'анху, да је један човек клањао сам иза саффа, па му је Веровесник, саллаллаху 'алејхи ве селлем, наредио да обнови намаз<sup>4</sup>.

### **Девета тачка: Сунети које је пожељно да имам чини**

Имам треба да у свом предвођењу следи суннет Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, а неки од тих суннета су:

1- Да олакшава у намазу и води рачуна о стању људи, што подразумева да имам буде смирен у намазу, те да му није дозвољено да жури тако да џематлије не могу обавити

---

<sup>1</sup> Видети: Збирка фетви Ибн База: (12/196)

<sup>2</sup> Муслим, бр. 440.

<sup>3</sup> Погледати: Салих Алу еш-Шејх, Водич за појашњење многих раширених грешака, стр. 53.

<sup>4</sup> ет-Тирмизи, бр. 230, и рекао је: „Хадис Вабисе је хасен (добар).“

рукнове и ваџибе намаза, и да учи смирено како би клањачи иза њега могли употпунити свој намаз. Од Ебу Мес'уда ел-Енсарија се преноси да је неки човек рекао:

وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ -يَعْنِي: صَلَاةِ الصُّبْحِ- مِنْ أَجْلِ  
فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْهُ يَوْمَئِذٍ،  
ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ مِنْكُمْ مُنْفِرِينَ، فَأَيْكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ؛ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ  
وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ»

„Тако ми Аллаха, Аллахов Посланиче, ја заиста касним на сабах-намаз због тог и тог, јер дуго клања. Никад нисам видео Аллаховог Посланика, саллаллаху 'алејхи ве селлем, срдитијег приликом предавања као тада. Затим је рекао: 'Заиста, међу вама има оних који растерују (џемат). Ко од вас буде предводио људе у намазу, нека олакшава, јер међу њима има слабих, старих и оних који имају неку потребу.“ (87)<sup>1</sup>

2- Да нареди поравнавање сафова и попуњавање празнина пре ступања у намаз; јер је Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, тако поступао и то наређивао онима који клањају. Преноси се од Ну'мана ибн Бешира, нека је Аллах задовољан њиме, да је рекао:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُسَوِّي صُفُوفَنَا حَتَّى كَأَنَّمَا يُسَوِّي بِهَا الْقِدَاحَ، حَتَّى رَأَى أَنَّا قَدْ  
عَقَلْنَا عَنْهُ، ثُمَّ خَرَجَ يَوْمًا فَقَامَ، حَتَّى كَادَ يُكْبِرُ، فَرَأَى رَجُلًا بَادِيًا صَدْرُهُ مِنْ  
الصَّفِّ، فَقَالَ: «عِبَادَ اللَّهِ لَتُسَوَّنَّ صُفُوفُكُمْ، أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وَجْهِكُمْ»

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 90.

„Ресулуллах, саллаллаху алејхи ве селлем, поравнавао је наше сафове као да исправља лук од стреле, док не би видео да смо схватили. Једног је дана изашао, па када је стао на место и хтео изговорити почетни текбир, приметио је човека чија су прса била истурена из сафа, те је рекао: ‘Аллахови робови, или ћете поравнати ваше сафове, или ће Аллах унијети неслогу међу вас.’” (88)<sup>1</sup>

Рекао је имам Невеви, Аллах му се смиловао: „Кидах су дрвца за стреле када се обликују и брусе, значи: толико се прецизно равнају да постају као да се њима исправљају стреле, због њихове изразите равноће и правилности.”<sup>2</sup>

3. Да им нареди да попуне први ред (сафф), затим следећи, па ако се примети недостатак, нека буде у последњем реду; због његових речи, нека је Аллахов благослов и мир на њега:

«أَلَا تَصِفُونَ كَمَا تَصِفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟»

„Зар се нећете сврстати као што се анђели сврставају код свог Господара?” Рекосмо: „О Аллахов Посланиче, како се сврставају анђели код свог Господара?” А он рече:

«يَتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُولَى، وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ»

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 717; Муслим, бр. 436, а текст је Муслимов.

<sup>2</sup> Шерх Сахих Муслим од Невевија: 4/157.

"Попуњавају прве сафове, и збијају саф. (90)<sup>1</sup>

4- Да се човек у учењу у намазу поводи за Веровесником, саллаллаху 'алејхи ве селлем. Његова, саллаллаху 'алејхи ве селлем, преовладавајућа пракса била је да на сабах-намазу учи дуге суре, на акшаму кратке, а на јацији, подневу и икиндији суре средње дужине. Сулејман б. Јесар преноси од Ебу Хурејре, радијаллаху 'анху, да је рекао:

«مَا صَلَّيْتُ وَرَاءَ أَحَدٍ أَشْبَهَ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فَلَانٍ، قَالَ سَلِيمَانُ: كَانَ يُطِيلُ الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ، وَيُخَفِّفُ الْآخَرَيْنِ، وَيُخَفِّفُ الْعَصْرَ، وَيَقْرَأُ فِي الْمَغْرَبِ بِقِصَارِ الْمُفْصَلِ، وَيَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ بَوْسَطِ الْمُفْصَلِ، وَيَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ بِطَوَالِ الْمُفْصَلِ»

Нисам клањао ни за ким а да клања намаз сличније Аллаховом Посланику, саллаллаху 'алејхи ве селлем, од једног човека. Сулејман каже: Одужио би прва два реката подне намаза, а скратио друга два, краће би учио на икиндији, учио би на акшаму краће суре (кисарул-муфессал), на јацији средње дуге суре (евсатул-муфессал), а на сабаху дуже суре (тувалул-муфессал). (91)<sup>2</sup>

Тувалул-муфессал је од поглавља Ел-Хуџурат до поглавља Ел-Буруџ, Евсатул-муфессал од

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 430, од Џабира ибн Семуре, радијаллаху анху.

<sup>2</sup> Ен-Несаји, бр. 982; Ел-Хафиз у Булугу-л-мераму, бр. 286, каже: „Ланац преносилаца је веродостојан.“

поглавља Ел-Буруџ до поглавља Ел-Бејјине, а Кисарул-муфессал од поглавља Ел-Бејјине до краја Кур'ана.<sup>1</sup>

### **Десето питање: Особине имама**

Имам џамије се сматра стубом и снагом џамије. Преко њега џамија испуњава своју мисију у ширењу позива у веру, подизању свести заједнице и подучавању људи о питањима њихове вере. Ако је имам учен, разборит, проницљив и упознат са обичајима и стањем људи, његов утицај ће бити добар и користан на џемат џамије и на становнике насеља у којем се џамија налази. Он их подучава, усмерава и води ка сваком добру и врлини.

Такви су били и имами који су испуњавали условее за вођство. У раном периоду ислама, имам је био Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, а након њега његове исправне халифе, затим владари, војсковође, учењаци и прваци. А ово указује на то да онај који преузима ову функцију мора бити на високом степену вере, морала, знања и понашања.

Овде се показује важност ове функције у животу људи; јер се снага имама огледа у њиховим заједницама, а њихова слабост се одражава на те заједнице. Зато што је месцид тај

---

<sup>1</sup> Видети: Миркатул-мефатих: (2/700)

који подучава заједницу да повеже речи са делима. Па ако је имам слабог знања или разума, или лошег морала и понашања, онда он наноси штету, а не користи. А ако је део мисије имама да усмерава клањаче ка добру, добротинству и честитости, онда је тешко да имам који није учен оствари ову узвишену мисију.

Понекад имам испуњава услове за ову дужност, у погледу знања и личних способности, али је заузет другим пословима који утичу на ниво његовог деловања, па касни на намаска времена и не налази довољно времена да понови суре или ајете које учи на намазима; па га видимо како клања учећи само одређене суре или ајете, које не мења.

Понекад га савлада страст, или незнање, или спорови, или покуђени екстремизам, па одступи од објективности, васпитног усмеравања и позивања мудрошћу и лепим саветом.

Месџид има заиста велику улогу у овој вери; он је светионик упуте у којем се роб повезује са својим Господаром, јача свој иман и састаје са својом браћом како би сви заједно сарађивали на ширењу врлина и борби против порока. Међутим, месџид неће моћи да испуни ту улогу осим ако му Аллах не припреми имама који поседује научне и моралне квалитете потребне за обављање тог великог положаја и извршавање задатака те узвишене службе.

## Најважнији научни услови које имам треба да испуни:

1 - Искреност у делима ради Аллаха; како би човек био потпомогнут, победоносан, прихваћен и вољен код Аллаха и код људи.

2. Клоњење лицемерства и хвалисања; јер се дела доиста вреднују према намерама, и сваком човеку припада оно што је наумио. А ко се буде китио оним што не поседује, Аллах ће га осрамотити.

3. Да зна Кур'ан напамет, или макар један његов део, те да редовно понавља научено и да има свој дневни вирд учења Кур'ана.

4. Да научи напамет одређени број хадиса из Ријаду-с-салихина, или Ен-Невевијеве збирке четрдесет хадиса, или Булугу-л-мерама, или других признатих хадиских збирки.

5- Да научи исправну акиду, акиду исправних претходника.

6 - Да научи прописе вере, посебно оне који се тичу верских обреда, а најважније од тога је оно што се односи на чистоћу, намаз, зекат и пост, као и прописе о међуљудским односима; како би познавао правила стицања и трошења иметка, и упозоравао људе на превару, обману и бесправно узимање туђег иметка. Такође, да их упозорава на расипништво, расипање, шкртост

и тврдичлук, како би њихово поступање с иметком било у складу са Кур'аном и Суннетом.

7 - Да добро познаје арапски језик како би разумео значење онога што је Бог објавио Своме Посланику, саллаллаху алејхи ве селлем, јер је Кур'ан објављен на арапском језику.

8- Да чита Послаников животопис, његове племените особине и биографије исправних претходника; у њима је добар узор, предиван пример, корисно богатство знања и висока исламска култура.

9- Да познаје учењаке своје земље и друге утемељене верске учењаке, познате по исправном веровању, знању и разуму, и да им се обраћа за сва верска питања и решавање проблема у друштву.

10 - Да познаје исламске секте и њихова веровања, мисаоне правце и њихове намере, и разорне доктрине и њихове циљеве, како би могао да о њима расправља у светлу Књиге Узвишеног Аллаха, Суннета Његовог Посланика и онога што су написали исправни муслимански учењаци, те да раскринка њихову лаж и упозорава на њихову неисправност.

11- Да се упозна са различитим медијима, спозна њихове предности и недостатке, те како да их искористи у позивању ка Аллаху, и да се чува од опасности које они представљају за њега и његову заједницу.

А када се ови темељи нађу код имама џамије, то ствара исправност и равнотежу, с дозволом Узвишеног Аллаха.

### Најважније одлике понашања:

1- Имам џамије треба да буде даија и учитељ џематлијама и другим посетиоцима џамије из комшилука и шире. Стога се мора угледати на Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега; јер он је честит узор, најлепши пример и највиши идеал за умет и вође. Узвишени је рекао:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ  
وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (21)

„Ви у Аллаховом Посланику имате диван узор за оног који се нада Аллаховој милости и награди на Будућем свету и који често Аллаха спомиње.“ [Ел-Ахзаб: 21]

И да себе и посетиоце своје џамије држи подаље од разговора о овосветским стварима и политици, те да џамија буде ограничена само на знање и ибадет.

2- Да буде чист и уредан, те да се брине и о чистоћи џамије, њеном сређивању и организацији, те чувању пратећих објеката, као и да избегава претеривање у томе и украшавање џамије.

3- Да буде лепог владања и смерности, да се придржава суннета Посланика, ﷺ, пуштањем

браде и краћењем бркова, уз избегавање спуштања одеће испод чланака, да се држи достојанства и смирености, и да следи пут исправних претходника, нека им се Аллах смилује.

4- Да буде благ, стрпљив и милостив; јер заиста, у чему год се нађе благод, она то украси, а где год не буде благод, то буде унакажено, као што се наводи у хадису. Од Аише, радијаллаху 'анха, се преноси да је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«إِنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانُهُ»

„У чему год се нађе благод, она то украси и улепша, а у чему год се нађе грубост, она то поквари.“ (93)<sup>1</sup>

Ако неко од посјетилаца џамије погријеши, имам га не треба корити, већ га треба благо посавјетовати и подучити на леп начин. Од Муавије ибн Хакема ес-Сулемија, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је рекао:

بَيْنَمَا أَنَا أَصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَرَامَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَأَتَكُلُّ أَمْيَاهُ، مَا سَأَلَكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَازِهِمْ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لِكَيْتِي سَكَتُ، فَلَمَّا صَلَّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَبَابِي هُوَ وَأَمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، فَوَاللَّهِ مَا كَهَرَنِي -أَيُّ: مَا قَهَرَنِي وَلَا نَهَرَنِي- وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا شَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 2594.

Док сам клањао са Аллаховим Послаником, саллаллаху алејхи ве селлем, неки човјек је кихнуо, па сам му рекао: "Јерхамукеллах (Аллах ти се смиловао)." Људи ме на то оштро погледаше, па рекох: "Јадан ли сам, због чега ме гледате?" А онда почеше рукама ударати по стегнима. Када сам видио да ме ушуткују, ушутио сам. Када је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, завршио намаз – а дражи ми је од оца и мајке, и нисам видио бољег учитеља од њега, ни прије ни послје – тако ми Аллаха, није ме изгрдио, нити ударио, нити опсовао, него рече: "Ово је намаз и у њему није дозвољено ништа говорити од онога што је људско, него је он само слављење Аллаха, величање Њега и учење Кур'ана. (94)<sup>1</sup>

5- Да буде благ и нежног срца, како би окупио људе око себе да би имали користи од његове самилости, помоћи и знања; да буде уз њих у њиховим невољама и потребама, и да се саветује с њима у вези са мисијом џамије.

Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, у свему је томе заузимао најузвишенији положај, као што је о њему рекао Узвишени Аллах:

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 537.

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (159)

„Са Аллаховом милошћу ти си благ према њима; а да си груб и тврдог срца, сигурно би се разбежали на све стране од тебе. Зато им праштај и моли да им буде опроштено, и договарај се са њима. А када се одлучиш, ослони се на Аллаха; Аллах, заиста воли оне који се ослањају на Њега.“ [Али Имран, 159]

6. Да се одликује стрпљивошћу и снажним веровањем, те искреношћу у ономе што говори, како би заслужио част вођства у своме месџиду и међу својим џематом; јер стрпљивост и снажно веровање уздижу роба на степен вођства у вери. Узвишени је рекао:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ (24)

„Између њих Ми смо одређивали вође и они су, одазивајући се Нашој заповеди, на Прави пут упућивали, јер су стрпљиви били и у Наше речи и доказе су чврсто веровали.“ [Ес-Сеџде: 24]

7- Обавезно је да буде искрен у ономе што говори, било да је то на хутби петком, или на часу поуке и саветовања, или у свом говору с људима; како би био од искрених, упућених и спашених; јер се у хадису од Веровесника, саллаллаху алејхи ве селлем, преноси да је рекао:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ؛ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»

„Будите искрени, заиста, искреност води ка добротинству, и заиста, добротинство води ка ценнети. Човек ће непрестано говорити истину и држати се искренности све док не буде уписан код Аллаха да је искрен. Чувајте се лажи, заиста, лаж води у грешење, и заиста, грешење води у цехеннем. Човек ће непрестано лагати и држати се лажи све док не буде уписан код Аллаха као лажљивац.“ (95)<sup>1</sup>

Лаж је зло и искушење, а највећа лаж јесте лаж на Аллаха Узвишеног и говор о Њему без знања. Рекао је Узвишени Аллах:

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنٌ وَالْإِثْمَ وَالْأَلْبَعْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ (33)

Реци: „Господар мој забрањује гнусна дела, и јавна и тајна, и грехе, и бесправну употребу силе, и да Аллаху у обожавању придружујете оне за које Он никакав доказ није објавио, и да о Аллаху говорите оно што не знате.“ [Ел-Е'араф: 33]

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 6094; Муслим, бр. 2607, од Абдуллаха ибн Месуда, радијаллаху анху.

Овај племенити ајет обједињује највеће грехе, почевши од мањег ка већем, а то је говор о Аллаху без знања у погледу Његових имена, својстава и прописа.

Слагати на Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, једна је од највећих лажи и најгорих грехова, и спада у велике грехове за које је починиоцу запређено паклом. Од Мугире ибн Шу'бе, нека је Аллах задовољан њиме, преноси се да је рекао: „Чуо сам Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, како каже:“

«إِنَّ كَذِبًا عَلَىَّ لَيْسَ كَذِبًا عَلَى أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

"Заиста, лаж на мене није као лаж на неког другог. Ко на мене намерно слаже, нека себи припреми место у Ватри." (96)<sup>1</sup>

Треба избегавати лаж, па макар била и из добре намере, с циљем да се људи подстакну на добро, а одврате од зла, као што то чине неки проповедници. То је ружно дело у којем нема ни добра ни упуте, а њен говорник је грешан, а не награђен; стиче грех, а не корист.

8. Да буде поверљив у преношењу речи, да проверава тачност информација, да не прихвата олако гласине и да се ослања само на поуздане

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 1291; Муслим, бр. 4.

изворе, јер нам је Узвишени Аллах то наредио у Својим речима:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصِيبُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ تَذِمِينَ﴾<sup>6</sup>

„О ви који верујете, ако вам какав грешник донесе какву вест, добро је проверите, да у незнању некоме зло не учините, па да се због оног што сте учинили покајете.“ [Ел-Хуџурат, 6]

9- Да се максимално труди да сакрије мане људи, и да чува њихове тајне. Јер ко сакрије мане муслимана, Аллах ће сакрити његове на овом и на оном свету. А ко буде истраживао мане муслимана, Аллах ће пратити његову ману све док га не осрамоти, па макар и усред његове куће. Преноси се од Абдуллаха ибн Омера, Аллах био задовољан њима, да је Аллахов Посланик, нека су на њега мир и благослов, рекао:

«مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

"Ко покрије грех муслимана, Аллах ће њега покрити на Судњем дану."<sup>1</sup> Од Ебу Берзе ел-Еслемија, Аллах био задовољан њиме, се преноси да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«يَا مَعْشَرَ مَنْ ءَامَنَ بَلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَنْتَبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ؛ فَإِنَّ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَنْتَبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ يَنْتَبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ»

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 2442; Муслим, бр. 2580.

„О скупино оних који су поверовали речима, а иман (веровање) није ушао у њихова срца, немојте оговарати муслимане и немојте истраживати њихове срамоте. Онај ко истражује њихове срамоте, Аллах ће пратити његове срамоте, а чије срамоте Аллах прати, осрамотиће га у његовој кући.“ (97)<sup>1</sup>

## **Треће поглавље: Џума намаз и џуманска хутба**

### **Прво: Џума намаз**

#### **Прво питање: Појам џума намаза и његово време:**

Прво: Појам џуме:

Петак: дан у седмици у којем се обавља посебан намаз: Салатул-џумуати - Џума намаз.<sup>2</sup>

То што је Аллах упутио овај умет на дан петка велика је благодат; преноси се од Ебу Хурејре да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 4880, а о овим основама погледати књигу Имам џамије: његове научне и моралне основе од шејха Сауда ибн Мухаммеда ел-Бишра.

<sup>2</sup> Види: Му'џем лугати-л-фукаха', Мухамед Ревас Кал'аци и други: (стр. 166)

«نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بَيِّدَ - أَيُّ: غَيْرَ - أَنْتَهُمْ أَوْثُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا، وَأَوْثِيْنَاهُ مِنْ بَعْدِهِمْ، وَهَذَا يَوْمُهُمُ الَّذِي فُرِضَ عَلَيْهِمْ فَاخْتَلَفُوا فِيهِ، فَهَذَا اللَّهُ لَهُ، فَهُمْ لَنَا فِيهِ تَبَعٌ، فَالْيَهُودُ عَدَا، وَالنَّصَارَى بَعْدَ عَدٍ»

„Ми смо последњи, а први на Судњем дану, само што је њима дата Књига пре нас, а нама после њих. Ово је њихов дан који им је био прописан, али су се они око њега разишли, па нас је Аллах упутио на њега. Они нас у томе следе: Јевреји сутра, а кршћани прекосутра.“ (100)<sup>1</sup>

Петак је најбољи дан у којем је Сунце изашло; од Ебу-Хурејреа, радијаллаху 'анху, преноси се да је рекао: „Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао је:“

«خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا»

„Најбољи дан у којем је Сунце изашло, јесте петак; тога дана је створен Адем, тога дана је уведен у џеннет, и тога дана је изведен из њега.“ (101)<sup>2</sup>

А џума до џуме је искупљење за грехе између њих, према хадису Ебу Хурејреа, радијаллаху 'анху, да је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«الصَّلَاةُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنِبَتْ الْكَبَائِرُ»

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 876; Муслим, бр. 855.

<sup>2</sup> Муслим, бр. 854.

„Пет намаза, џума до џуме и рамазан до рамазана испуници су греха између њих, ако се клони великих греха.“ (102)<sup>1</sup>

Џума намаз је самостални намаз, који се разликује од подне у броју реката, учењу наглас, хутби и посебним условима. Клања се у време подне.

Друго: време џума-намаза:

Време џуме намаза је време подневског намаза, од тренутка када Сунце пређе половину неба па све док сенка неког предмета не буде једнака његовој дужини; на основу хадиса Енеса б. Малика, радијаллаху 'анху, да је Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, клањао џуму намаз када би Сунце прешло половину неба<sup>2</sup>. Тј. када се нагне према западу и помери са средине неба, а то је време подневског намаза.

## **Друго питање: Пропис џума-намаза, и коме је обавезан?**

Прво: Пропис џуме:

Џума-намаз је мушкарцима појединачна обавеза (фард 'аин), због речи Аллаха, Слављеног и Узвишеног:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ 9﴾

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 233.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 904.

„О ви који верујете, кад у петак на молитву будете позвани, појурите на слављење Аллаха, и оставите се трговине, то вам је боље, ако знате!“ (El-Džumu'ah, 9) Од Абдуллаха ибн Омера и Ебу Хурејре, нека је Аллах задовољан њима обојицом, преноси се да су чули Аллаховог Посланика, мир и благослов нека су над њим, како са минбера говори:

«لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وُدِّهِمْ - أَيُّ: تَرْكِهِمْ - الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ»

„Људи ће се заиста морати оканити напуштања – тј. изостављања – џума-намаза, или ће им Аллах запечатити срца, па ће постати немарни.“  
(104)<sup>1</sup>

Муслимани су постигли консензус (иџма') о обавезности џума-намаза, а Ибн ел-Мунзир, нека му се Свевишњи Аллах смилује, рекао је: „И сложили су се да је џума обавезна за слободне, пунолетне, стално настањене мушкарце који немају оправдања.“<sup>2</sup>

Друго: Коме је џума обавезна?

Џума-намаз је обавезан сваком слободном, пунолетном, разумном и стално настањеном муслиману мушкарцу који је у могућности да дође на њу. Стога, није обавезан: робу, жени, детету, лудој особи, болеснику, нити путнику.

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 865.

<sup>2</sup> Ел-Иџма': (стр. 40)

На то указује оно што преноси Тарик ибн Шихаб, нека је Аллах задовољан њиме, од Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, да је рекао:

«الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ، إِلَّا أَرْبَعَةً: عَبْدٌ مَمْلُوكٌ، أَوْ امْرَأَةٌ، أَوْ صَبِيٌّ، أَوْ مَرِيضٌ»

„Џума-намаз је строга дужност сваком муслиману у џемату, осим четворо: роба, жене, детета или болесника.“ (106)<sup>1</sup>

А путнику џума није обавезна, јер Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, није је клањао на својим путовањима. Дан Арефата се током његовог хаџа подударио са петком, па је он и поред тога клањао подне и с њим спојио икиндију.

Пренео је Ибн ел-Мунзир, Аллах му се смиловао, конзенсус (иџма') о томе, па је рекао: „Постигли су конзенсус (иџма') да џума није обавезна за дете нити за жене... и постигли су конзенсус (иџма') да је џума обавезна за слободне, пунолетне, настањене мушкарце који немају оправдање (изостанка)“<sup>2</sup>.

Ако би јој присуствовали роб, жена, дете, болесник или путник, намаз би им био исправан и заменио би им подне-намаз.

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 1067.

<sup>2</sup> Ел-Иџма': (стр. 40)

Џума-намаз није обавеза за бедуине који се селе у потрази за испашом и водом; јер су бедуини у доба Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, боравили око Медине, и он им није наређивао џуму. Рекао је имам Ахмед: „Бедуини нису обавезни обављати џума-намаз, јер се селе. Дакле, отпадање ове обавезе образложено је сељењем, па је свако ко је стално настањен и не сели се својом вољом становник села.“<sup>1</sup>

А џума се успоставља са тројицом: један који проповеда, и двојица који слушају; на основу речи Узвишеног:

(...فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ...)

„пожурите на слављење Аллаха“ (Ел-Џуму`ах, 9) Ово је множина, а најмање за множину је три.

### **Треће питање: Начин клањања џума намаза:**

Џума-намаз има два реката на којима се учи наглас; јер је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, тако поступао, и сви учењаци су сагласни о томе. Ибн Хазм, рахимехуллах, каже: „Постоји консензус (ицма') да је џума – када се обави по својим условима – два реката на којима се учи наглас.“

---

<sup>1</sup> Збирка фетви: (24/166).

Суннет је на првом рекату учити Фатиху и суру Ел-А'ла, а на другом Фатиху и суру Ел-Гашије; преноси се од Ну'мана б. Бешира, радијаллаху 'анхума, да је рекао:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ وَفِي الْجُمُعَةِ بِسَبْحِ اسْمِ رَبِّكَ الْأَعْلَى، وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ».

„Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, је на бајрам-намазима и на џума-намазу учио суре Ел-Е'ала и Ел-Гашије.“<sup>2</sup>

Или би на првом рекату учио Фатиху и суру ел-Џуму'а, а на другом Фатиху и суру ел-Мунафикун; наиме, Ибн Еби Рафи' преноси: „Мерван је поставио Ебу Хурејру за намесника у Медини, а сам је отишао у Мекку, па нам је Ебу Хурејре предводио џума-намаз, те је након суре ел-Џуму'а, на другом рекату проучио суру ел-Мунафикун. Када је завршио, сустигао сам га и рекао му: Проучио си двије суре које је и Алија б. Еби Талиб учио у Куфи.“

На то Ебу Хурејре рече:

«إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ».

„Чуо сам Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, да их учи петком.“<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Врсте иџма'а: (стр. 33)

<sup>2</sup> Муслим, бр. 878.

<sup>3</sup> Муслим, бр. 877.

## Четврто п: Чиме се достиже џума?

Џума-намаз се сматра приспелим уколико се са имамом клања један рекат; преноси се од Абдуллаха б. Омера, радијаллаху 'анху, да је Веровесник, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْجُمُعَةِ أَوْ غَيْرَهَا فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ»

„Ко стигне да клања један рекат од џума-намаза или другог намаза, тај је употпунио намаз.“ (112)<sup>1</sup>

А ако стигне да клања мање од једног реката, клањаће подне-намаз<sup>2</sup>.

Онај коме прође рекат џума-намаза, а стигне имама на другом рекату на руку'у или прије тога, наклањат ће само један рекат, сходно хадису:

«وَمَنْ أَدْرَكَ الرَّكْعَةَ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ»

„А ко стигне да клања један рекат, тај је стигао на намаз.“ (114)<sup>3</sup>

## Пето питање: Забрањене и покућене радње петком.

1- Забрањено је разговарати док имам држи хутбу, што се потврђује предајом од Ебу Хурејре,

---

<sup>1</sup> ен-Несаи, бр. 557.

<sup>2</sup> Видети: Ел-Мугни Ибн-Кудамеа: (2/231).

<sup>3</sup> Ебу Давуд, бр. 893.

радијаллаху 'анху, да је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: أَصْبَحْتَ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَعُوتَ»

„Ако кажеш некоме петком, док имам држи хутбу: `Слушај и прати!`, омаловажио си хутбу и изгубио награду.“<sup>1</sup> Тј. упустио си се у испразан говор, а то је невалидан и одбачен говор, и тиме је поништена вредност твоје цуме.

Рекао је Имам Невеви, Аллах му се смисловао: „У хадису је садржана забрана свих врста говора током хутбе, и тиме се упозорава и на све друго; јер ако је чак и изговарање речи: „Слушај и прати!“, што је у основи наређивање добра, названо беспотребним говором, онда је сваки други, и најмањи говор, још прече да буде такав.“<sup>2</sup>

У забрану говора спада и одговарање ономе ко кихне и одговарање на селам, што није дозвољено док хатиб држи хутбу. А пре него што хатиб почне са хутбом, и током паузе између две хутбе, нема сметње да се разговара.

А што се тиче разговора муктедије са хатибом, у томе нема ништа лоше, а од Енеса ибн Малика се преноси да је рекао:

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 934; Муслим, бр. 851.

<sup>2</sup> Шерху Муслим, 6/138.

«أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ بَابٍ كَانَ نَحْوَ دَارِ الْقَضَاءِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمًا، ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْتَ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَأَدْعُ اللَّهَ أَنْ يُغَيِّرَنَا فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَيْهِ...» الحديث.

„Један човек је ушао у џамију на дан петка кроз врата која су била окренута према кући званој Кућа суда, док је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, стајао и држао проповед. Тај човек се окренуо према Посланику, нека је Аллахов благослов и мир на њега, а затим му рекао: „О, Аллахов Посланиче, имовина пропаде и путеви су прекинути, па моли Аллаха да нам подари кишу.“ Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, подигао је руке...”<sup>1</sup>.

2- Током хутбе је забрањено поигравање, попут додиривања каменчића, кориштења теспиха или забављања мобителом и слично; на основу онога што се преноси од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«مَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَعَا»

„Ко дира каменчиће, починио је беспослицу.“<sup>2</sup>. То је зато што поигравање (беспотребног померања) спречава разумевање и скрушеност.

3- Забрањено је прелазити преко људи током хутбе, на основу хадиса Абдуллаха б. Бусра,

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 967; Муслим, бр. 897.

<sup>2</sup> Муслим, бр. 857.

радијаллаху 'анху, који је рекао: “Дошао је неки човек прелазећи преко људи петком, док је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, држао хутбу, па му је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:”

«اجْلِسْ فَقَدْ آذَيْتَ»

„Седи, узнемирио си људе.“ (119)<sup>1</sup>

То је стога што се корачањем преко људи узнемирују клањачи и ометају се у слушању хутбе. Што се тиче имама, нема сметње да корача преко људи уколико не може доћи до свога мјеста осим на тај начин. Исто важи и за онога ко је принуђен да тако поступи због преке потребе, као што је узимање абдеста, попуњавање празнине испред себе и слично.

4- Забрањено је подићи човека с места на које је пре стигао и сести на његово место, јер се од Џабира ибн Абдуллаха, радијаллаху 'анхума, преноси да је Веровесник, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«لَا يُقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، ثُمَّ لِيُخَالِفَ إِلَى مَقْعَدِهِ فَيَقْعُدَ فِيهِ، وَلَكِنْ أَفْسَحُوا»

„Нека нико од вас не подигне свога брата на дан џуме и потом седне на његово место, него направите места.“ (120)<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 1118.

<sup>2</sup> Муслим, бр. 2178.

5- Покуђено је раздвајати двоје људи тако што ће се сести између њих или их прекорачити. Селман ел-Фариси, нека је Аллах задовољан њиме, преноси да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ... ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرِقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْآخَرَى»

„Ко петком узме гусул... затим оде, па не раздвоји двојицу, потом клања оно што му је прописано, а онда, када имам изађе, пажљиво слуша, биће му опроштени греси између те и наредне џуме.“<sup>1</sup>, То указује да ономе ко унесе раздор међу двоје неће бити дат овај опрост.

## Шесто питање: Сунети џуме

1- Суннет је да се на сабах-намазу петком уче суре Ес-Сеџда и Ел-Инсан, јер је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, то редовно чинио. Од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, преноси се да је рекао:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْجُمُعَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ الْم تَنْزِيلُ السَّجْدَةِ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينَ مِنَ الدَّهْرِ».

„Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, петком је на сабахском фарзу учио суре Ес-Сеџду и Ед-Дехр (Ел-Инсан).“<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 910.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 891; Муслим, бр. 880.

2- Купање петком, а то је потврђена пракса; на основу хадиса Абдуллаха ибн Омера, радијаллаху 'анхума, да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْجُمُعَةُ فَلْيَغْتَسِلْ»

„Када неко од вас хоће на џуму намаз, нека се окупа.“<sup>1</sup>. Треба га се придржавати и не изостављати га, нарочито код оних са непријатним мирисима.

Време купања за џуму почиње од појаве зоре. Купање од џунуплука је довољно и за џуму, јер је сврха купања петком чишћење и уклањање неугодних мириса са тела, а то се постиже и тим купањем. Међутим, прописано је да се приликом купања од џунуплука намерава и купање за џуму, како би се за то стекла награда.

3- Похвално му је да се намирише и очисти, те да уклони са тијела оно што је потребно уклонити, као што је подрезивање ноктију, уклањање длака са стидних места и испод пазуха, те скраћивање бркова, сходно хадису Селмана ел-Фарисија, радијаллаху анху, који преноси да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 877; Муслим, бр. 844.

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَتَطَهَّرَ بِمَا اسْتَطَاعَ مِنْ طَهْرٍ، ثُمَّ ادَّهَنَ أَوْ مَسَّ مِنْ طِيبٍ، ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يُفَرِّقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى»

"Ко се у петак окупа, и очисти се најбоље што може, затим се намирише уљем или неким мирисом, потом оде у џамију па не раздвоји двојицу, затим клања оно што му је прописано, а онда, када се имам појави, шути и слуша, биће му опроштени греси између те и наредне џуме." (124)<sup>1</sup>

Такође се наглашава употреба мисвака на овај дан, због хадиса Ебу Се'ида ел-Худрија, радијаллаху 'анху, који је рекао: Свједочим да је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«الغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنَّْ أَيَّ: يَسْتَاكُ- وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ»

„Купање петком је дужност свакој пунолетној особи, прање зуба мисваком и мазање миомирисом, уколико га има.“ (125)<sup>2</sup>

4. Суннет је да обуче најлепшу одећу коју има; на основу хадиса Омера ибн ел-Хаттаба, радијаллаху анху:

«أَنَّهُ رَأَى حُلَّةَ سَيِّرَاءٍ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ، فَلَبِسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ...»

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 910.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 880.

"Да је видео свилено одело код врата џамије, па је рекао: „О Аллахов Посланиче, да га купиш па да га облачиш петком и када дочекујеш делегације..." (126)<sup>1</sup>

5. Суннет је рано отићи у џамију петком, јер је на то подстицао Веровесник, саллаллаху 'алејхи ве селлем. У хадису Ебу Хурејре, радијаллаху 'анху, наводи се да је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ - أَيُّ: غُسْلًا صَفَّهُ كَصَفَةِ غُسْلِ الْجَنَابَةِ - ثُمَّ رَاحَ فَكَانَ قَرَبَ بَدَنَةٍ - وَهِيَ وَاحِدَةٌ مِنَ الْإِبِلِ ذَكَرًا أَمْ أُنْثَى - وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَانَ قَرَبَ بَقَرَةٍ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ فَكَانَ قَرَبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَانَ قَرَبَ دَجَاجَةٍ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَانَ قَرَبَ بَيْضَةٍ، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ»

„Ко се у петак окупа, попут купања од џунуплука – тј. купањем чија су својства попут купања од џунуплука – затим оде у првом сату, као да је жртвовао деу – а то је једна од камила, мужјак или женка – а ко оде у другом сату, као да је жртвовао краву; ко оде у трећем сату, као да је жртвовао рогатог овна; ко оде у четвртном сату, као да је жртвовао кокош; а ко оде у петом сату, као да је жртвовао јаје. Када имам изађе, мелеци приступе и слушају хутбу.“ (127)<sup>2</sup>

6- Суннет је ономе ко уђе у џамију петком, док имам држи хутбу, да не седа све док не клања

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 886; Муслим, бр. 2068.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 881; Муслим, бр. 850.

два реката и да их скрати; јер је Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, то наредио оное ко је ушао за време хутбе. Преноси се од Џабира б. Абдуллаха, радијаллаху 'анху, да је рекао: "Дошао је Сулејк Гатафани петком, док је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, држао хутбу, те је сео, па му је рекао:

«يَا سُلَيْكُ فَمَا زَكَّعَ رَكْعَتَيْنِ، وَتَجَوَّزَ فِيهِمَا»

"О, Сулејк, устани па клањај два реката, и скрати их." А потом је казао:

«إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ، وَلْيَتَجَوَّزَ فِيهِمَا»

"Када неко од вас дође петком, а имам држи хутбу, нека клања два реката и нека их скрати." (128)<sup>1</sup>

7- Суннет је петком учити суру Ел-Кехф. Од Ебу Се'ида ел-Худрија, радијаллаху унху, преноси се да је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ»

„Ко петком проучи суру ел-Кехф, засијат ће му нур између две џуме.“ (129)<sup>2</sup>

8. Суннет је тог дана и те ноћи што више доносити салавате на Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, јер се од Евса ибн Евса,

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 930; Муслим, бр. 875.

<sup>2</sup> Ел-Хаким у Мустедреку, бр. 3392, а хадис је мањкав јер је мевкуф на Ебу Се'ида.

радијаллаху анху, преноси да је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ»

„Заиста, један од најбољих ваших дана је петак, тога дана што више доносите салавате на мене, јер се ваши салавати мени предочавају.“ (130)<sup>1</sup>

9- Похвално је петком што више учити дове и тражити време када их Аллах прима. Од Ебу Хурејреа, радијаллаху 'анху, преноси се да је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, споменуо петак и рекао:

«فِيهِ سَاعَةٌ، لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ»

„У њему има један час, па ако га роб муслиман потрефи у намазу, молећи Аллаха Узвишеног за нешто, Аллах ће му то дати.“ (131)<sup>2</sup>

Постоји могућност да дова буде услишана у сваком тренутку петком, али је највећа могућност за то у периоду између седења имама ради хутбе па до завршетка намаза, те у посљедњем сату петка за онога ко сједи чекајући акшам-намаз, свеједно био он у џамији или у својој кући; сходно хадису Ебу Мусаа ел-Еш'арија, радијаллаху 'анху, да је Посланик,

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 1531.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 935; Муслим, бр. 852.

саллаллаху 'алејхи ве селлем, о посебном времену петком рекао:

«هِيَ مَا بَيَّنَّ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ تُقْضَى الصَّلَاةُ»

„То је између седања имама и завршетка молитве.“ (132)<sup>1</sup>

### Седмо питање: Нафила џуме:

Џума-намаз нема суннета који се клања прије њега, али је онеме ко дође на џуму суннет да клања колико жели, два по два реката, јер је на то подстицао Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, као што се наводи у хадису Селмана ел-Фарисија, радијаллаху 'анху, који преноси да је Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ... ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفَرِّقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْآخَرَى»

„Ко се окупа петком... потом оде (у џамију) па не раздвоји двојицу, затим клања оно што му је прописано, а онда, када имам изађе, пажљиво саслуша, биће му опроштени греси између те и друге џуме.“<sup>2</sup>. Због праксе асхаба, нека је Аллах задовољан њима, као и због опште вредности која се наводи за све врсте добровољних ибадета.

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 853.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 910.

Што се тиче притврђеног сунета након џуманског фарза, клањају се два реката у кући, или четири реката у џамији;

«فَقَدْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ رَكَعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ».

„Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, би клањао два реката послије џуме у својој кући.“<sup>1</sup> Преноси се од Ебу Хурејре, Аллах био задовољан њиме, да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ الْجُمُعَةَ فَلْيُصَلِّ بَعْدَهَا أَرْبَعًا»

„Када неко од вас обави џуму намаз, нека послије њега клања четири реката.“ (135)<sup>2</sup>

Притврђени суннети џума-намаза, ако се клањају у џамији, клањају се четири реката, а ако се клањају у кући, клањају се два реката.

## **Друга тачка: Џуманска хутба**

### **Прво питање: Џуманска хутба:**

То је говор који се држи пред скупом људи, непосредно пре џуме намаза, а који садржи хвалу и похвалу Аллаху, салават и селам на

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 937; Муслим, бр. 729, од Ибн Омера, радијаллаху анхума.

<sup>2</sup> Муслим, бр. 881.

Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, опомену и подсећање.<sup>1</sup>

## Друго питање: Пропис хутбе

Хутба је услов џуме-намаза, који без ње није исправан; због речи Узвишеног:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ...﴾

„О ви који верујете, кад у петак на молитву будете позвани, пожурите на слављење Аллаха.“ (Ел-Џима, 9) Споминјање Аллаха је протумачено као хутба<sup>2</sup>; јер да хутба није обавезна, не би било обавезно ни журити на њу. Исто тако је обавезна и због устрајности Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, у њој, и тога што је никада није изостављао.

Имам Ибн Кудаме ел-Ханбели вели: „Укратко, хутба је услов за џуму, и она без ње није исправна.“<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Види: Му'џем лугатил-фукаха, (стр. 197), и Хутбетул-џуму'ати ве ахкамухел-фикхијјету лил-Хуџејлан, (стр. 22)

<sup>2</sup> Видети: Коментар Часног Кур'ана, Табери, 22/642.

<sup>3</sup> Ел-Мугни, (2/224)

## Треће питање: Услови хутбе

1. Да буду две хутбе, на основу хадиса Абдуллаха ибн Омера, радијаллаху анхума, који је рекао:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ يَقْعُدُ بَيْنَهُمَا».

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, држао је две хутбе, између којих је седео.“<sup>1</sup>

2- Да се клања након наступања времена за џуму-намаз, јер ако се обави, или дио њега, пре времена, намаз није исправан.

3. Две хутбе треба одржати пре намаза; према хадису Ес-Саиба ибн Језида, нека је Бог задовољан њиме, који је рекао:

«إِنَّ الْأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلَهُ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا»

„Први езан петком био је када имам сједне на минбер у вријеме Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, Ебу Бекра и Омера, радијаллаху анхума.“<sup>2</sup> А то је изричит доказ да две хутбе претходе намазу.

Такође је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, рекао:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أَصَلِّي»

„Клањајте онако како видите да ја клањам.“  
141], И Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем,

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 928.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 916.

није клањао осим након две хутбе, а ел-Мердави је рекао:<sup>1</sup> „Услов је да две хутбе претходе намазу, о чему нема спора.“<sup>2</sup>

4. Непрекидност између делова хутбе. Рекао је имам Ибн Кудаме, рахимехуллах: „Непрекидност је услов за исправност хутбе. Па, ако би се између њених делова направио прекид дужим разговором, дужим ћутањем или нечим другим што нарушава непрекидност, мора се поновити из почетка. Шта се сматра дугим, а шта кратким прекидом, просуђује се на основу обичаја. Исто тако, условљава се непрекидност између хутбе и намаза. Ако затреба обредно чишћење, обавиће се и наставити са хутбом, уколико прекид не буде дуг.“<sup>3</sup>

5. Држање хутбе наглас; а то је зато што је хутба обавезна и услов за исправност џуме, а учење наглас је средство којим се она извршава и постиже њен циљ, а то је саветовање и подсећање. Оно без чега се обавеза не може извршити, и само је обавеза.

6- Присуство броја људи који је услов за ваљаност џуме; јер је хутба спомен којем је

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 631.

<sup>2</sup> Ел-Инсаф: (2/ 389)

<sup>3</sup> Ел-Мугни: (2/ 230).

обавезно похитати, па је стога обавезно да је тај број људи помно слуша.

### **Четврто питање: Темељи тј. основе хутбе**

1. Почиње се похвалом и хвалом Узвишеном Аллаху, на основу хадиса Џабира б. Абдуллаха, Бог био задовољан њима обојицом, који је рекао:

«كَانَتْ خُطْبَةُ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَحْمَدُ اللَّهَ، وَيُنْتِنِي عَلَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ عَلَى إِثَرِ ذَلِكَ...» الْحَدِيثُ.

"Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, би на хутби петком захваљивао Аллаху и хвалио Га, а потом би говорио..."<sup>1</sup>

2. Доношење салевата на Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега; јер је доношење салевата на Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, у хутбама била позната и распрострањена пракса код асхаба, нека је Аллах задовољан њима.<sup>2</sup>

3. Садржавање опомене и савета о богобојазности; сходно хадису Џабира бин Семуре, Аллах био задовољан њиме, који каже:

«كَانَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ خُطْبَتَانِ، يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وَيَذَكِّرُ النَّاسَ»؛

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 867.

<sup>2</sup> Погледати: Џелаул-ефхам, ибнул Кајјим, стр. 371.

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, држао је две хутбе, између којих је седео, учио Кур'ан и опомињао људе.“<sup>1</sup> Јер је то сврха хутбе.

4. Учење нечега из Часног Кур'ана; на основу хадиса Џабира бин Семуре, нека је Аллах задовољан њиме:

«كَانَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ خُطْبَتَانِ، يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وَيُذَكِّرُ النَّاسَ».

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, држао је две хутбе, између којих је седео, учио Кур'ан и опмињао људе.“

### **Пето питање: Сунети хутбе:**

1. Да имам хутбу држи са минбера или са уздигнутог места;

«فَقَدْ صُنِعَ لَهُ ﷺ مَنْبَرٌ، فَخَطَبَ عَلَيْهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ».

Аллаховом Посланику, нека је Аллахов благослов и мир на њега, направљен је минбер, те је на њему држао хутбу на дан џуме.”<sup>2</sup> Поуздано се преноси од већег броја асхаба, Аллах био задовољан њима, да је Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, држао хутбе на минберу<sup>3</sup>, а Невеви, Аллах му се смиловао, преноси консензус о пожељности тога, па каже: „Учењаци су једногласни да је

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 862.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 2095, од Џабира, радијаллаху анху.

<sup>3</sup> Погледати: "Ирва ел-Галил", 3/75 и оно што следи.

пожељно да хутба буде на минберу.<sup>1</sup> Зато што се тиме порука делотворније преноси, а и зато што, када људи виде хатиба, његова поука има снажнији утицај.

2. Стајање проповедника за време проповеди; због речи Узвишеног:

(وَإِذَا رَأَوْا تِجْرَةً أَوْ لَهْوًا أَنْفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا...)

„Али, кад они какву трговачку робу или забаву угледају, похрле јој и тебе оставе самог да стојиш.“ [Ел-Џуму'а, 11] А Абдуллах бин Омер, Аллах био задовољан њима, каже:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ قَائِمًا، ثُمَّ يَقْعُدُ، ثُمَّ يَقُومُ كَمَا تَفْعَلُونَ الْآنَ».

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, држао би хутбу стојећи, затим би сео, па би устао, као што и ви сада чините.“<sup>2</sup>

3. Сунет је да се проповедник лицем окрене према џематлијама; Абдуллах бин Омер, Аллах био задовољан њима, наводи:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا دَنَا مِنْ مَنْبَرِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَلَّمَ عَلَى مَنْ عِنْدَهُ مِنَ الْجُلُوسِ، فَإِذَا صَعِدَ الْمَنْبَرِ اسْتَقْبَلَ النَّاسَ بِوَجْهِهِ ثُمَّ سَلَّمَ».

Посланик, нека су на њега благослов и мир, када би се петком приближио свом минберу, поздравио би селамом оне који су седели код њега, а када би се попео на минбер, окренуо би

---

<sup>1</sup> Ел-Меџму' Шерхул-Мухеззеб: 4/527.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 920; Муслим, бр. 861.

се лицем према људима и затим их поздравио селамом.<sup>1</sup>

Ибн-Реџеб вели: „Окретање имама према присутнима у џамији, а леђима према Кибли, једногласно је прихваћено, а на то указују и текстови; наиме, он им се обраћа како би га разумели. И све то је суннет. Па ако имам поступи супротно томе, поступио је супротно суннету, али му је џума-намаз исправна“.<sup>2</sup>

4. Сунет је да проповедник назове селам џематлијама када изађе пред њих; на основу хадиса Џабира, радијаллаху 'анху:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَعِدَ الْمَنْبَرَ سَلَّمَ».

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, када би се попео на мимбер, назвао би селам.“<sup>3</sup>

5. Суннет је седети на минберу док мујезин не заврши, према речима Ибн Омера, нека је Аллах задовољан њима двојицом:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ، كَانَ يَجْلِسُ إِذَا صَعِدَ الْمَنْبَرَ حَتَّى يَفْرَغَ الْمُؤَدِّينَ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ، ثُمَّ يَجْلِسُ فَلَا يَتَكَلَّمُ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ».

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, држао је две хутбе. Када би се попео на минбер, сео би док мујезин не заврши, затим би устао и одржао хутбу, потом би сео и не би говорио, а

---

<sup>1</sup> ес-Сунен ел-кубра, ел-Бејхеки, бр. 5742.

<sup>2</sup> Ибн Реџеб, Фетхул-Бари : (8/ 250).

<sup>3</sup> Ибн Маџе, бр. 1109.

онда би устао и одржао другу хутбу.“<sup>1</sup> Као доказ за то је и хадис од Саиба ибн Језида, нека је Аллах задовољан њиме, да је рекао:

«إِنَّ الْأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلُهُ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا».

„Доиста, у време Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, Ебу Бекра и Омера, радијаллаху анхума, први езан петком био је када имам седне на минбер.“<sup>2</sup>.

6. Да проповедник подигне свој глас током хутбе, колико год може; а доказ за то је хадис Џабира б. Абдуллаха, радијаллаху 'анхума, који каже: „Када би Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлеме, држао хутбу, очи би му поцрвењеле, глас би му се повисио и срџба би му се појачала, као да је онај ко опомиње војску, говорећи:

«صَبَّحَكُمْ وَمَسَّكُمْ»

„Нека вам Аллах подари добро јутро и добру вечер.“<sup>3</sup>, (саббахакум) значи: дошла вам је војска у јутарње време, а (массакум) значи: дошли су вам у вечерње време. Онај ко некога уплаши, може да каже ова два израза.

7. Кратко седење између две хутбе; због хадиса Ибн Омера, радијаллаху анхума:

---

<sup>1</sup> Ебу Давуд, бр. 1092.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 916.

<sup>3</sup> Муслим, бр. 867.

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحْطَبُ حُطْبَتَيْنِ يَفْعَدُ بَيْنَهُمَا».

„Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, држао је две хутбе, између којих је седео.“ [157]<sup>1</sup>

8. Суннет је скратити две хутбе, тако да друга буде краћа од прве, а намаз одужити; сходно хадису Аммара, радијаллаху 'анху, у којем је Аллахов Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«إِنَّ طَوْلَ صَلَاةِ الرَّجُلِ وَقَصَرَ حُطْبَتِهِ مِثْلُ -أَي: عَلَامَةٍ- مِنْ فَهْمِهِ، فَاطِيلُوا الصَّلَاةَ، وَأَقْصِرُوا الْخُطْبَةَ»

„Доиста, дужина човековог намаза и краткоћа његове хутбе знак су његовог разумевања. Стога, продужите намаз, а скратите хутбу.“<sup>2</sup>

9. Препоручује се дова за муслимане за добро њихове вере и овога света, као и дова за муслиманске владаре за исправност и успех; Имам Невеви, Аллах му се смиловао, каже: Дова за муслиманске вође и владаре, за њихову исправност, помоћ у спровођењу истине и успостављању правде и слично томе, као и за исламске војске, пожељна је по једногласном мишљењу.<sup>3</sup>

Имаму није прописано да диже руке приликом дове на џуманској хутби, осим у дви приликом кише, а похвално је да показује

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 928.

<sup>2</sup> Муслим, бр. 869.

<sup>3</sup> Ел-Меџму'у Шерх ел-Мухеззеб: 4/521.

кажипрстом. Умаре б. Рувејбе, радијаллаху 'анху, видео је Бишра б. Мервана на минберу како диже руке, па је рекао:

«قَبَّحَ اللَّهُ هَاتَيْنِ الْيَدَيْنِ؛ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا يَزِيدُ عَلَيَّ أَنْ يَقُولَ بِيَدِهِ هَكَذَا، وَأَشَارَ بِإصْبَعِهِ الْمُسَبَّحَةِ».

"Аллах унаказио ове двије руке! Заиста сам видео Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, да није чинио више од тога да својом руком покаже овако, и показао је својим кажипрстом."<sup>1</sup>.

10. Да намаз предводи онај ко држи хутбу; Јер је Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, то практиковао, а тако и његове халифе после њега. А ако један човек одржи хутбу, а други предводи намаз из оправданог разлога, дозвољено је.<sup>2</sup>

### **Шесто питање: превод џуманске хутбе**

Дозвољено је хатибу да у земљама чији становници, или већина њих, не познају арапски језик, држи хутбу на њиховом језику, како би је разумели, остварио се њен циљ и како би се окористили знањем, поуком и опоменом које она садржи. Није пренесено од Веровесника, саллаллаху 'алејхи ве селлем, да је условио да хутба за џуму-намаз мора бити на

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 874.

<sup>2</sup> Ибн Кудаме, Ел-Мугни, (2/228).

арапском језику, већ ју је он држао на том језику, јер је то био његов језик и језик његовог народа.

Најпрече је да говорник хутбу држи на арапском језику, а затим је преведе на језик своје земље, угледајући се на Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, у његовим хутбама, и како би изашао из разилажења по овом питању.

Приликом превођења треба водити рачуна о ономе што је најбоље за слушаоце: да ли ће се хутба преводити део по део, или ће се превод одложити док се не заврши цела хутба на арапском језику, а пре самог намаза.

Такође је дозвољено симултано преводити хутбу, тај превод емитовати путем предајника, и да они који клањају, а не познају арапски језик, користе пријемнике (слушалице) за праћење превода. То се не убраја у забрањени и бесмислени говор, ни од стране преводиоца, нити од онога ко слуша, јер се тиме постиже општа корист и остварује сврха саме хутбе.

### **Седмо питање: Услови за хатиба:**

Хатиб се сматра стубом и снагом џамије. Преко њега џамија остварује своју посланицу у ширењу позива у веру, подизању свести друштва и упућивању људи у питања њихове вере. Уколико је хатиб учен, мудар, проницљив и познавалац обичаја и стања људи, његов

утицај на џематлије, као и на становнике насеља у којем се џамија налази, биће добар и користан; он их подучава, усмерава и води ка сваком добру и врлини.

Такви су били и хатиби који су испуњавали услове за држање хутбе. У раном периоду ислама хатиб је био Посланик, мир и благослов Аллахов нека су над њим, затим његове праведне халифе, потом емири, војсковође, учењаци и великани. А то указује да носилац ове дужности мора бити на високом степену вере, морала, знања и понашања.

Ту се огледа важност ове дужности у животу људи; снага хатиба се одражава на њиховим заједницама, а њихова слабост оставља трага на њима. Јер је џамија та која учи заједницу да усклади речи и дела. Па ако је хатиб слабог знања, разума, личности, или лошег морала и понашања, онда он више штети него што користи. И ако је задатак хатиба да усмерава клањаче ка добру, доброчинству и исправности, онда је тешко да неуки хатиб оствари овај узвишени задатак.

Понекад говорник испуњава услове за ову дужност, у погледу знања и личних способности, али је заузет другим пословима који утичу на ниво његовог учинка.

Такође, можда неће имати довољно времена да припреми хутбу која одговара датој

ситуацији, па ће изаћи пред људе – као што каже Ибн Кајјим ел-Џевзије, Аллах му се смиловао – са хутбом која у срцу не учвршћује иман у Аллаха, нити Његов тевхид, нити посебну спознају о Њему, нити подсећа на Његове дане, нити подстиче душе на љубав према Њему и чежњу за сусретом с Њим.<sup>1</sup>

Понекад га савлада страст, или незнање, или спорови, или покућени екстремизам, па одступи од објективности, васпитног усмеравања и позивања мудрошћу и лепим саветом.

Месџид има велики значај у овој вери; он је светионик упуте у којем се роб повезује са својим Господаром, јача свој иман и састаје се са својом браћом како би се сви међусобно помагали у ширењу врлина и борби против порока. А месџид неће моћи да испуни ту улогу осим ако му Аллах не подари имама који поседује неопходне научне и моралне одлике, потребне свакоме ко заузима тај велики положај и обавља задатке те узвишене службе.

### **Најважније научне одлике које говорник треба да поседује:**

1. Искреност у делима ради Аллаха; да би дело било подржано, потпомогнуто, прихваћено и вољено код Аллаха и код људи.

---

<sup>1</sup> Задул-ме'ад: (1/409).

2. Треба се клонити лицемерја и хвалисања; јер се доиста дела вреднују према намерама, и сваком човеку припада оно што је наумио. А ко год се кити оним што не поседује, Аллах ће га осрамотити.

3. Да је научио напамет Ку  
р'ан, или да зна један његов део, те да истрајно понавља оно што памти, и да има свој дневни део за учење Кур'ана.

4. Да научи напамет одређени број веровесничких хадиса, из Ријаду-с-салихина, или Ел-Ербе'ине-н-Невевије, или Булугу-л-мерама, или других признатих хадиских збирки.

5-. Да научи исправну акиду (веровање), акиду селефу-с-салиха.

6. Да научи прописе вере (фикх), посебно оне који се тичу обреда (ибадета), а најважније од тога је оно што се односи на чистоћу, молитву, зекат и пост, као и прописе о међуљудским односима (муамелат); како би познавао правила стицања и трошења иметка, и упозоравао људе на превару, обману и бесправно узимање туђег иметка. Такође, да их упозорава на расипништво, прекомерно трошење, шкртост и тврдичлук, како би њихово поступање с иметком било у складу са Кур'аном и Суннетом.

7. Да добро познаје арапски језик како би разумео значење онога што је Аллах објавио Своме Посланику, саллаллаху алејхи ве селлем, јер је Кур'ан објављен на арапском језику.

8. Да чита Послаников животопис, његове племените особине и биографије исправних претходника; у њима је добар узор, предиван пример, корисно богатство знања и висока исламска култура.

9. Да познаје учењаке своје земље и друге утемељене верске учењаке, познате по исправном веровању, знању и разуму, и да им се обраћа за сва верска питања и решавање проблема у друштву.

10. Да познаје исламске секте и њихова веровања, идеолошке правце и њихове намере, као и разорне доктрине и њихове циљеве, како би могао о њима расправљати у светлу Књиге Узвишеног Аллаха (Кур'ана), Суннета Његовог Посланика и онога што су написали исправни муслимански учењаци, те да критикује њихову лаж и упозорава на њихову неисправност.

11. Да води рачуна о стању муслимана, њиховој слабости и надмоћи непријатеља над њима, и да зна да је то због њихове удаљености од Аллаховог исправног пута, слабости веровања у Аллаха и непокорности Његовом закону, те да настоји да их подучава онеме што

им користи у њиховој вери и овосветском животу.

12. Потребно је упознати се са различитим медијима, спознати њихове предности и недостатке, и научити како их искористити у позивању ка Аллаху. Треба се чувати опасности које они носе за појединца и друштво.

А када су ови предуслови испуњени код ђуманског хатиба, онда то доноси исправност и уравнотеженост, с дозволом Узвишеног Аллаха.

### **Најважније основе начина понашања:**

1. Нужно је да хатиб џамије буде даија и учитељ џемату и онима који посећују његову џамију, како из насеља, тако и другима. Зато треба да му у Аллаховом Посланику, нека је Аллахов благослов и мир на њега, буде узор. Он је исправан узор, леп пример и најузвишенији идеал за Уммет и вође. Узвишени је рекао:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ  
وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (21)

„Ви у Аллаховом Посланику имате диван узор за оног који се нада Аллаховој милости и награди на Будућем свету и који често Аллаха спомиње.“ [Ел-Ахзаб: 21]

Да се он и посетиоци џамије клоне разговора о световним стварима и политици, и да улогу џамије сведе само на стицање знања и ибадет.

2. Да буде чист и уредан, те да се брине и о чистоћи џамије, њеном сређивању и организацији, те чувању пратећих објеката, као и да избегава претеривање у томе и украшавање џамије.

3. Да буде лепог држања и понашања, следећи праксу Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, у пуштању браде и краћењу бркова, уз избегавање спуштања одеће испод чланака, те да се држи достојанства и смирености, и да буде следбеник исправних претходника, нека им се Аллах смилује.

4. Да буде благ и милостив; јер у чему год се нађе благод, она то украси, а где год не буде благод, то буде унакажено, као што се наводи у хадису. Од Аише, радијаллаху 'анха, преноси да је Веровесник, саллаллаху 'алејхи ве селлем, рекао:

«إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَغُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ»

„У чему год се нађе благод, она то украси и улепша, а у чему год се нађе грубост, она то поквари.”<sup>1</sup>

Ако неко од посетилаца џамије учини грешку, хатиб не треба да га кори, већ га треба благо посаветовати и на леп начин подучити.

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 2594.

Преноси се од Муавије б. ел-Хакема ес-Сулемија, радијаллаху анху, да је рекао:

بَيْنَمَا أَنَا أَصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؛ إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، فَقُلْتُ: بِرَحْمَةِ اللَّهِ، فَرَأَمَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَاتَّكَلْ أُمِّيَاهُ، مَا سَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَادِهِمْ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لِكَيْ سَكَتُ، فَلَمَّا صَلَّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَبَابِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، فَوَاللَّهِ مَا كَهَرَنِي -أَيُّ: مَا قَهَرَنِي وَلَا نَهَرَنِي- وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا سَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»

Једном приликом сам клањао са Аллаховим Послаником, саллаллаху алејхи ве селлем, неки човек је кинуо и ја сам му рекао: „Јерхамукеллах (Аллах ти се смиловао).’ Када то чуше, људи ме оштро погледаше. Рекох: 'Јадан ли сам, због чега ме гледате?' А онда почеше рукама ударати по стегнима. Тада схватих да то раде да би ми скренули пажњу да шутим, па сам ушутио. Када је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, завршио намаз, а дражи ми је од оца и мајке, нисам видео, ни пре ни после, бољег учитеља од њега, тако ми Аллаха, није ме изгрдио, нити ме ударио, нити ме опсовао, него рече: 'Ово је намаз и у њему није дозвољено ништа говорити од онога што је људско, него треба славити и величати Аллаха и учити Кур'ан.’<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Муслим, бр. 537.

5. Да буде благ и нежног срца, како би окупио људе око себе да би се окористили његовом савилошћу, помоћи и знањем; да стоји уз њих у њиховим невољама и потребама, те да се саветује с њима о питањима везаним за мисију џамије.

Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, био је у свему томе на највишем степену, као што је Узвишени Аллах о њему рекао:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (159)

„Са Аллаховом милошћу ти си благ према њима; а да си груб и тврдог срца, сигурно би се разбежали на све стране од тебе. Зато им праштај и моли да им буде опроштено, и договарај се са њима. А када се одлучиш, ослони се на Аллаха; Аллах, заиста воли оне који се ослањају на Њега.” [Али Имран, 159]

6. Ттрба да се одликује стрпљивошћу и снажним веровањем, како би заслужио част предвођења у своме месциду и међу својим џематом; јер стрпљивост и снажно веровање уздижу роба на степен вођства у вери. Узвишени каже:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ (24)

„Између њих Ми смо одређивали вође и они су, одазивајући се Нашој заповеди, на Прави пут упућивали, јер су стрпљиви били и у Наше речи и доказе су чврсто веровали.” [Ес-Сеџде: 24]

7. Мора бити искрен у ономе што говори, било да је то на џуманској хутби, на предавању и вазу, или у разговору с људима; како би био од искрених, упућених и успешних; јер се у хадису преноси од Веровесника, саллаллаху 'алејхи ве селлем, да је рекао:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ؛ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا»

„Будите искрени, заиста, искреност води ка добротинству, и заиста, добротинство води ка ценнету. Човек ће непрестано говорити истину и држати се искренности све док не буде уписан код Аллаха да је искрен. Чувајте се лажи, заиста, лаж води у грешење, и заиста, грешење води у цехеннем. Човек ће непрестано лагати и држати се лажи све док не буде уписан код Аллаха као лажљивац.”<sup>1</sup>

Лаж је зло и невоља, а највећа лаж је лаж на Бога Узвишеног и говор о Њему без знања. Рекао је Бог Узвишени:

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 6094; Муслим, бр. 2607, хадис преноси Абдуллах ибн Месуд, радијаллаху анху.

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ  
الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا  
تَعْلَمُونَ﴾ 33

Реци: „Господар мој забрањује гнусна дела, и јавна и тајна, и грехе, и бесправну употребу силе, и да Аллаху у обожавању придружујете оне за које Он никакав доказ није објавио, и да о Аллаху говорите оно што не знате.“ [Ел-Е'араф: 33]

Овај племенити ајет је објединио највеће грехе, наводећи их од најмањег ка највећем, а то је говор о Аллаху без знања по питању Његових имена, својстава и Његовог закона.

Слагати на Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, једна је од највећих лажи и најружнијих грехова, и то је један од великих греха због којих је починиоцу запрећен Пакао; од Мугире ибн Шу'бе, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је рекао: "Чуо сам Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, како каже:

«إِنَّ كَذِبًا عَلَيَّ لَيْسَ كَذِبٌ عَلَى أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعِدًّا، فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

„Заиста, лаж на мене није као лаж на неког другог, ко на мене намерно слаже, нека себи припреми место у Ватри.“<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 1291; Муслим, бр. 4.

Лажи се треба клонити, па макар то било и из добре намере, с циљем подстицања на добро и одвраћања од зла, као што то чине поједини проповедници; јер је то ружно дело у којем нема ни добра ни упуте, а онај ко је изговара је грешан, а не награђен, грешник је, а не добитник.

8. Да буде поверљив у преношењу речи, да проверава тачност информација, да не прихвата олако гласине и да се ослања само на поуздане изворе, јер нам је Узвишени Аллах то наредио у Својим речима:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ  
فَتُصِيحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ تَدْمِينٌۭ﴾ 6

„О ви који верујете, ако вам какав грешник донесе какву вест, добро је проверите, да у незнању некоме зло не учините, па да се због оног што сте учинили покајете.“ [Ел-Хуџурат, 6]

9. Да буде предан скривању мана људи и да чува њихове тајне. Јер, ко покрије муслимана, Аллах ће њега покрити на овом и на оном свету, а ко буде истраживао слабости муслимана, Аллах ће истраживати његове слабости све док га не осрамоти, па макар и у његовој кући. Преноси се од Абдуллаха ибн Омера, нека је Аллах задовољан њима двојицом, да је Аллахов Посланик, нека су на њега мир и благослов, рекао:

«مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Ко покрије (ману) муслимана, Аллах ће њега покрити на Судњем дану.“<sup>1</sup> Од Ебу Берзе ел-Еслемија, Аллах био задовољан њиме, се преноси да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بَلِسَانِهِ، وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَعْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ؛ فَإِنَّهُ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ اتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ»

„О скупино оних који су поверовали речима, а иман још није ушао у њихова срца, немојте оговарати муслимане и немојте истраживати њихове мане; јер, онај ко истражује њихове срамоте, Аллах ће пратити његове срамоте, а чије срамоте Аллах прати, осрамотиће га у његовој кући.“<sup>2</sup>

## Осмо питање: Правила и принципи хутбе и хатиба

1) Џуманска хутба не сме бити искориштена као средство за промоцију неке особе, странке, институције или нечег другог, већ мора бити искрено посвећена Узвишеном Аллаху и Његовој вери, достављању Његовог позива и уздизању Његове речи. Каже Узвишени:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ (18)

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 2442; Муслим, бр. 2580.

<sup>2</sup> Ебу Давуд, бр. 4880.

„Џамије су ради Аллаха, и не молите се, поред Аллаха, никоме!“ [Ел-Џинн, 18]

2) Говорник не би требало да продужава хутбу до мере која ће оптеретити слушаоце и одбити их од слушања, нити да је скраћује до мере да наруши тему и њену целину.

3) Хатиб треба да приликом држања хутбе води рачуна о спремности слушалаца, па ће свој изражавање прилагодити обичном народу сходно њиховим могућностима поимања, избегавајући језичке термине који су им страни. Са онима средњег знања ће бити умерен, а са ученима и посебнима елегантан у изржавању. Тако ће са свим слојевима људи бити мудар, постављајући ствари на своје место. И у сваком случају, у свом говору ће избегавати свако лажно улепшавање и кићење.

4) Избегавање спорних питања која изазивају непријатељство и мржњу; јер је основни задатак хатиба подучавање људи, уједињавање њихових срца на истини и уклањање узрока раздора међу њима.

5) Не форсира риму нити компликује израз, већ му је главни циљ да пренесе корисна значења најјаснијим и најкраћим изразима.

6) Да избегава омражено и извештачено опонашање, као и копирање личности познатих

говорника; јер то код људи изазива нелагоду и незадовољство.<sup>1</sup>

## **Девето питање: Сврха хутбе и њени циљеви**

Џуманска хутба треба да има следеће циљеве:

1) Појашњење основа монотеизма, његове важности и одлика, и упозорење на многобоштво у свим његовим врстама, облицима и средствима.

2) Опомињање и подсећање на Узвишеног Аллаха, на Његов обрачун и награду на ахирету, и на Господарева значења којима срца оживљавају, те позивање у добро, наређивање добра и одвраћање од зла.

3) Упознавање и подучавање муслимана истинама њихове вере из Књиге Узвишеног Аллаха (Кур'ана) и суннета Његовог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, уз бригу о исправности морала и лепог понашања, те чувању од претеривања и попуштања.

4) Исправљање погрешних схватања о исламу, те оповргавање сумњи и неистина које шире његови противници како би унели забуну,

---

<sup>1</sup> Видети: Стил џуманске хутбе од Абдуллаха б. Дајфуллаха ер-Рухајлија (стр. 12, 20, 22), и Педесет и један савет како бити успешан хатиб од Емира б. Мухаммеда ел-Медрија (стр. 33, 73, 87).

на мудар и уверљив начин, далеко од препирки и вређања.

5) Супротстављање деструктивним и обмањујућим идејама представљањем исправног ислама као изворног пута заједнице (Умета) који је Аллах за њу одабрао, а она га за себе као веру прихватила, уз истицање његових особина: свеобухватности, уравнотежености, дубине и позитивности.

6) Повезивање хутбе са животом и стварношћу коју људи живе, и то усредсређивањем на лечење друштвених болести и нуђење решења за њихове проблеме, која су утемељена на племенитом исламском шеријату, уз посвећивање пажње исправљању веровања (акиде), стубовима ислама и имана, питањима жене и муслиманске породице, као и другим темама за којима људи осећају потребу.

7) Водити рачуна о различитим приликама које се понављају током године, попут рамазана, хаџа и других, што заокупља пажњу слушалаца и подстиче их на стицање знања које ће им осветлити пут у погледу тих прилика.

8) Учвршћивање смисла исламског братства међу муслиманима, те супротстављање расним, мезхепским, регионалним и другим тежњама и пристрасностима које разједињују муслимане.

## Десето питање: Начин припреме хутбе:

Говорник треба да води рачуна о темељној припреми своје беседе и да узме у обзир следеће:

Хутба се обично састоји од три дела: увода, главног дела и закључка. Ово су елементи који се не наводе изричито током писања или излагања, већ су међусобно испреплетани и усклађени. Квалитет њихове повезаности зависи од способности говорника, обиља његовог знања и искуства, те се тако делови хутбе складно уређују и њена структура учвршћује.

Овакав ред и прецизност чине значења јасним, а намере очитима, и говорнику осигуравају пажљиво слушање од стране слушалаца и потпуну пажњу присутних.

Увод: Говорник треба да посвети пажњу свом уводу и почетку, износећи уводне изразе који слушаоцу указују на циљ говора, чиме се привлачи пажња и припремају душе. То се може постићи кур'анским ајетима који опомињу или подстичу, или неким од речитих посланикових мудрости. Почетак говора је прво што говорник износи својим слушаоцима, па уколико их придобије добрим излагањем на почетку, моћи ће да прате остатак његовог говора са полетом и пажњом.

Потребно је да увод говора указује на циљ говорника. С обзиром да је познато да џуманска хутба отпочиње захвалом Аллаху и похвалом Њему, потврдом речи сведочења да је само Један Бог достојан обожавања и да је Мухаммед Његов роб и посланик, те салаватом и селамом на Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, стога ове речи треба добро изабрати тако да указују на тему хутбе и њен циљ.

Тема: Она је главни циљ хутбе и понекад је прикладно да се јасно наведе на самом почетку, тако што ће хатиб рећи: „Желим вам говорити о томе и томе“ нарочито ако се ради о актуелним питањима којима се заједница бави и за која очекује јасан и задовољавајући одговор.

Понекад није добро отворено говорити о некој теми, било зато што је осетљива или зато што изазива поделу међу људима. У том случају, хатиб треба постепено да приступи тој теми и да је обради на индиректан начин, како би слушаоце провео кроз логичан след и тако дошао до свог циља на умерен и уравнотежен начин, избегавајући провокације и поделе. На тај начин хатиб постиже свој циљ, а то је припрема душа, уколико су оне одбојне према тој теми или ако је реч о нечему на шта нису навикле.

Тема хутбе се обично заснива на два основна стуба: појашњењу и навођењу доказа.

Појашњавање се огледа у навођењу дефиниције теме о којој се говори, те у спомињању њених својстава, посебности и предности.

Што се тиче доказивања (истидлала): тема углавном захтева потпору у виду доказа, аргумената и потврда, који се обично узимају из Кур'ана, суннета и изрека селефа, као и навођење одређених догађаја и случајева ради аналогije и узимања поуке. У том погледу је корисно цитирати познате имаме и мудраце, који су познати по својој побожности, предводништву у вери, честитости, скромности, храбрости и богобојазности, онако како то ситуација захтева и како одговара теми.

Закључак хутбе: Након што говорник заврши са излагањем своје теме, пожељно је да своју беседу заврши одговарајућим закључком, који обједињује његове идеје и сажима његову тему, другачијим изразима и на сажет начин, јер одуговлачење у том случају изазива досаду и расипа мисли.

Не треба да садржи нове идеје и нове доказе; јер она тада не би била закључак, већ део хутбе и њен наставак.

А закључак треба да буде снажан у свом изразу и утицају, јер је он последње што допре до ушију слушаоца и остане у његовом памћењу.

Уколико је слаб у свом саставу и неубедљив приликом излагања, губи се корист од хутбе.

Закључак може бити и у виду кур'анских ајета који претходно нису наведени, а којима се сажима тема кроз подстицање, застрашивање, доказивање или потврђивање. То може бити и хадис Посланика који има исту сврху као и кур'ански ајети, или пак понављање елемената хутбе на другачији, свеобухватан, јасан и упечатљив начин.

Два су питања којима говорник треба да посвети пажњу, а то су: јединство теме, новина и промена.

Јединство теме: Потребно је ограничити се на једну тему, којој ће се исцрпно обрадити елементи, пробрати речи и продубити обрада; јер расплињавање на више тема и мноштво питања у једном излагању расипа пажњу, чини да једно потискује друго, и води ка досадном одуговлачењу, нејасној слици и површној обради.

Иновативност и разноликост: Подразумева да његове хутбе не буду увек о понављајућим темама од којих не одступа, већ да уноси разноликост у одабиру тема, како би обухватио све шеријатске области: тевхид, ибадете, међуљудске односе, ахлак и друго.

И да се у свом стилу и начину излагања не држи једноличности, већ да се служи

различитим приступима: некада упитним, некада излагачким, да наводи примере, те истражује мудрости и дубља значења. Уз то је потребно да буде свестан стварности у којој људи живе, да увиђа њихове потребе, да их усмерава и поучава, узимајући у обзир утицај промена које се дешавају на њих.<sup>1</sup>

## **Четврто поглавље: Прописи џамија**

### **Прво: Дефиниција месцида**

Месџид, у шеријатском смислу, јесте место у којем се обављају пет прописаних намаза, џума и други, и у којем се учи езан. Назван је месџидом јер је то место где се чини сеџда Аллаху Узвишеном.

### **Разлика између Месџида и Мусалле**

Месџид је место трајно одређено за обављање прописаних намаза. С друге стране, мусала је место које се користи за повремени намаз, попут оних у школама, институцијама, фирмама, на путовањима и слично, и није трајно одређена за пет дневних намаза. Није суннет клањати техијјетул-месџид приликом уласка у мусалу, већ је то суннет приликом уласка у месџид.

---

<sup>1</sup> Видети: Методологија у припремању џуманске хутбе од др. Салиха ибн Абдуллаха ибн Хумејда: (стр. 22) и даље.

## Друго: Градња џамије и вредност тога.

Месџиди су најбоља и најчаснија места на Земљи, у њима се обавља најбољи ибадет, а то је намаз. Узвишени је рекао:

﴿فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْأَعْدُوِّ  
وَالْأَصَالِ 36 رَجَالًا لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ  
وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ 37﴾

„У џамијама, које се Његовом вољом подижу и у којима се спомиње Његово име – Њега славе и величају, ујутру и навече

људи које куповина и продаја не ометају да спомињу Аллаха и који обављају молитву и удељују обавезну милостињу, и који стрепе од Дана у коме ће срца и погледи да буду узнемирени.“ [Ен-Нур: 36-37]

Узвишени Аллах је приписао џамије Себи у знак почаст и поштовања, те каже:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ ...﴾

„Има ли већег неправедника од онога који брани да се у Аллаховим џамијама име Његово спомиње.“ (Ел-Бекара, 114) Узвишени Аллах каже:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا 18﴾

„Џамије су ради Аллаха, и не молите се, поред Аллаха, никоме!“ [Ел-Џинн, 18]

Због тога је Објава подстакла на њихову изградњу и одржавање у правом и пренесеном смислу. О томе Узвишени Аллах каже:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا لِلَّهِ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾<sup>18</sup>

„Аллахове куће одржавају они који у Аллаху и у Будући свет верују и који обављају молитву и дају обавезну милостињу и који се не боје никога осим Аллаху, они су на Правом путу.“  
[Ет-Тевба: 18]

Преноси се од Османа бин 'Аффана, Аллах био задовољан њиме, да је рекао: "Чуо сам Аллаховог Посланика, нека је Аллахов благослов и мир на њега, да каже:

«مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَتَّبِعِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ»

„Ко изгради џамију желећи тиме Аллахово задовољство, Аллах ће њему саградити кућу у рају.“<sup>1</sup>

Од Џабира бин Абдуллаха, Аллах био задовољан њима, се преноси да је Аллахов Посланик, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао:

«مَنْ بَنَى مَسْجِدًا لِلَّهِ كَمَفْخَصٍ قِطَاطٍ، أَوْ أَصْغَرَ، بَنَى اللَّهُ لَهُ نَبِيًّا فِي الْجَنَّةِ»

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 450; Муслим, бр. 533.

„Ко изгради џамију ради Аллаха, макар била као гнездо јаребице, или мања, Аллах ће њему саградити кућу у рају.“<sup>1</sup>

Каже Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем:

«وَلَوْ كَمَفْحَصِ قَطَاةٍ»

"Макар и као гнездо јаребице." Односно, место које женка птице припреми на земљи за своја јаја, чиме се желела нагласити и најмања могућа величина, како нико не би омаловажавао градњу џамије, па макар она била и незнатне величине.

Под то потпада и онај ко је учествовао у њеној изградњи, макар и једном циглом или блатом, или је својим рукама радио, или је платио радницима, и свако слично дело због којег се за починиоца може рећи да је помогао у изградњи џамије лично или својим иметком, надајући се и тражећи награду која из тога произлази. А та награда је да му Аллах сагради исту такву или пространију кућу у џеннету; јер се кућа у џеннету не може мерити нити поредити са оном на дуњалуку. То је оно што подстиче онога коме је Аллах дао обиље да жури са чињењем добрих дела и да искористи прилику у овом животу, како би за свој ахирет припремио оно за што ће

---

<sup>1</sup> Ибн Маџе, бр. 738; ел-Бусири у „ез-Зеваиду“ (1/94) каже: „Овај иснад је сахих.“

наћи вишеструко умножену награду код свога Господара.<sup>1</sup>

## **Треће: Одржавање џамија и њихова вредност.**

Одржавање џамија, у свом општем значењу, обухвата одржавање у физичком и духовном смислу. Оно обухвата градњу џамија и њихову обнову, њихово осветљавање и опремање простиркама, служење њима и њихово чишћење, обављање ибадета Аллаху у њима, постављање имама и мујезина, те организовање халки зикра у њима; попут подучавања Курану, фикху, тефсиру, хадису и другим корисним наукама, осигуравање опскрбе за оне који у њима раде, и увакуфљење за њих онога што је од користи, као што је увакуфљење стамбених објеката за имама, мујезина, учитеља и ученике, изградња абдестхана и других ствари које су им од користи.

Узвишени Аллах је рекао:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ۝۱۸﴾

„Аллахове куће одржавају они који у Аллаху и у Будући свет верују и који обављају молитву и дају обавезну милостињу и који се не боје

---

<sup>1</sup> Погледати: «Поглавља и питања о џамијама» од шејха Ибн Џибрина, нека му се Аллах смилује (стр. 14)

никога осим Аллаха, они су на Правом путу.“  
[Ет-Тевба: 18]

Племенити ајет потврђује иман оне ко одржава џамије обављањем молитве у њима, њиховим чишћењем и поправљањем онога што је на њима оронуло.<sup>1</sup>

### **Четврто: Уздизање угледа џамија и њихово чување од нечистоће.**

Пошто су џамије места богослужења и приближавања Узвишеном Аллаху кроз покорност, наређено је да се чувају и штите од сваке врсте нечистоће и прљавштине, како би се одликовале чистоћом, лепотом и складом.

Рекао је учењак ибн С'ади, Аллах му се смиловао, приликом тумачења речи Узвишеног:

﴿فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ (36)

„У џамијама, које се Његовом вољом подижу и у којима се спомиње Његово име – Њега славе и величају, ујутру и навече.“ [Ен-Нур: 36] а затим је казао:

﴿...أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ...﴾

да се подижу и у којима се спомиње Његово име. Ово је скуп прописа џамија, а у њихово

---

<sup>1</sup> Видети: „Ел-Мешру'у ве-л-мемну'у фи-л-месцид“ од Мухаммеда ел-Арфеџа, стр. 9.

уздицање спада: њихова изградња, чишћење од нечистоћа и прљавштине, те њихово чување од безумних, деце која се не пазе од нечистоћа, неверника, као и од празног говора и подизања гласова мимо спомињања Аллаха.<sup>1</sup>

Преноси се од Ебу Хурејре, радијаллаху 'анху, да је једна црна жена чистила џамију - тј. мела је - па је Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, приметио да је нема, те упитао за њу. Рекоше: "Умрла је." Он рече:

«أَفَلَا كُنْتُمْ آذَنْتُمُونِي» قَالَ: فَكَأَنَّهُمْ صَغَرُوا أَمْرَهَا، فَقَالَ: «دَلُّونِي عَلَى قَبْرِهَا» قَدَّلُوهُ، فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَى أَهْلِهَا، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنَوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ»

„Зашто ме нисте обавијестили?“ Они као да нису сматрали важном, па је он рекао: „Покажите ми њен кабур.“ Они су му га показали, па јој је клањао џеназу, а затим је рекао: „Заиста су ови кабурови испуњени тмином за њихове становнике, и заиста их Аллах, целле шануху, осветљава мојом молитвом над њима.“<sup>2</sup>

Преноси се од Енеса, радијаллаху анху, да је рекао: „Док смо били у џамији са Аллаховим Послаником, мир и благослов Аллахов нека су над њим, дође један бедуин и поче да мокри у џамији, па другови Аллаховог Посланика

---

<sup>1</sup> Коментар Часног Кур'ана, Ибн С'ади, стр. 569.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 460; Муслим, бр. 956.

рекоше: 'Стани! Стани!', а Аллахов Посланик, мир и благослов Аллахов нека су над њим, рече:

«لَا تُزْرِمُوهُ - أَي: لَا تَقْطَعُوا عَلَيْهِ بَوْلَهُ - دَعُوهُ»

„Не прекидајте га – то јест: не прекидајте га у мокрењу – пустите га.“ И оставили су га све док није завршио, а потом га је Посланик, мир и благослов Аллахов нека су над њим, позвао и рекао му:

«إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ وَلَا الْقَدَرِ، إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ»

„Џамије нису намењене да би се у њима мокрило, нити за било коју врсту нечистоће; оне су намењене само за спомињање Узвишеног Аллаха, за молитву и учење Кур'ана.“ Па је наредио једном човеку из народа да донесе кофу воде и проспе је по томе, то јест, да је излије.<sup>1</sup>

Једногласан је став да мокраћа и слично спадају у нечистоће од којих се морају чувати џамије, за које је чистоћа услов. Стога се џамије, њихове простирке и оно што им припада, попут дворишта, кровова и слично, морају чувати од свих врста нечистоћа, те очистити кад год нешто од тога доспије на њих.

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 219 (скраћено); Муслим, бр. 285.

Такође је пренесено и њено чишћење од нечистоћа, попут хракотине, слузи, пљувачке, крви, гноја и слично. Енес б. Малик, радијаллаху 'анху, преноси да је Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, видео хракотину према Кибли, па му је то тешко пало, што се чак видело и на његовом лицу, те је устао и својом руком је отрао, рекавши:

«إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ - أَوْ إِنَّ رَبَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ - فَلَا يَبْزُقَنَّ أَحَدُكُمْ قِبَلَ قِبْلَتِهِ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ» ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِدَائِهِ، فَبَصَقَ فِيهِ ثُمَّ رَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ، فَقَالَ: «أَوْ يَفْعَلْ هَكَذَا»

„Када неко од вас устане да клања, он тада разговара са својим Господаром, па немојте да неко од вас храче према Кибли, него на своју леву страну, или под своје ноге. Затим је узео ћошак свог огртача, пљунуо у њега, затим га премотао и рекао: Или нека уради овако.“<sup>1</sup>

Постоје бројни хадиси који указују на забрану пљувања и хракања у џамији. У неким од њих се забрањује пљување у правцу Кибле или на десну страну, а дозвољава се на леву страну или под леву ногу, након чега се то протрља ногом. Нема сумње да се пљувачка и хракотина по природи сматрају одвратним, и због тога се Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, наљутио када је видео пљувачку у правцу Кибле у џамији, толико да му је лице поцрвењело.

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 405; Муслим, бр. 551.

Пожурио је да је оструже, а затим је то место намазао халуком или шафраном. Пожурио је да је оструже, а затим је то место намазао мирисном смесом (халуком) или шафраном.

Познато је да, ако је богомоља саграђена од глине, њено стругање је лако, и да је тло земљано, те је могуће укопати оно што у њега падне или уклонити његову запрљану земљу.

С обзиром да су џамије у данашње време углавном попличане и застрте чистим теписима, који се прљају нечистоћом и на којима се види траг хракотине, крви, гноја и слично, обавезно је у потпуности забранити пљување по поду, било по теписима, зидовима или плочицама. Онај ко осети потребу да пљуне или избаци хракотину, треба да изађе вани због тога, или да пљуне у марамицу и изнесе је, или у ћошак своје одеће и да га преклопи, као што је споменуто у хадису, како би џамија остала чиста и уредна.

Преноси се од Аише, радијаллаху 'анха, да је казала:

«أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِنَاءَ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّوَرِ، وَأَنْ تُنْظَفَ وَتُطَيَّبَ».

„Аллахов Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, наредио је да се граде месџиди у насељима и да се чисте и миришу.“ Суфјан је

рекао: „Градња месџида у насељима значи: у племенима.“<sup>1</sup>

## **Пето: Пропис о градњи џамије на гробу или укључивању гроба у џамију.**

Није дозвољено градити џамију на гробу било кога, ма ко он био, јер је то забрањено. Рекао је шејхул-ислам Ибн Тејмије, Аллах му се смиловао: Имами су сагласни да се не гради џамија на гробу, јер је Аллахов Посланик рекао:

«إِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ؛ فَإِنِّي نَهَيْتُكُمْ عَنْ ذَلِكَ».

„Заиста, они који су били пре вас узимали су гробове за богомоље. Зато не узимајте гробове за богомоље, јер сам вам ја то забранио.“

Није дозвољено сахранити умрлог у џамији; ако је џамија постојала пре сахране, тај се поступак исправља: или поравнавањем гроба, или његовим откопавањем, ако је скорашњи.

Ако је џамија изграђена послѣ гроба: тада се или уклања џамија, или се уклања облик гроба. У џамији која је на гробу не обавља се ни обавезни (фарз) ни добровољни (нафила) намаз; јер је то забрањено.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Ет-Тирмизи, бр. 594; погледати: „Поглавља и питања везана за џамије“ (стр. 27)

<sup>2</sup> Збирка фетви (22/194).

Међу доказима за то, поред онога што је споменуо шејхул-ислам, рахимехуллах, јесте и предање које се преноси од Аише и Абдуллаха ибн Аббаса, радијаллаху анхум, да су казали: „Када је Аллаховом Посланику, саллаллаху алејхи ве селлем, дошла смрт, почео је навлачити карирани огртач на своје лице, а када би му због врућине застао дах, склањао би га с лица. У таквом стању је говорио:

«لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ»

„Нека Аллахово проклетство стигне јевреје и кршћане зато што су гробове својих веровесника узели за богомоље.“ Посланик упозорава на дела слична њиховим.<sup>1</sup>

Посланик, саллаллаху алејхи ве селлем, појаснио је у смртним мукама да је Аллах, аззе ве џелле, проклео јевреје и кршћане јер су гробове својих веровесника узимали за богомоље, те је објаснио да је то био обичај пријашњих неверника, како би упозорио свој умет да их не опонаша и да би им затворио врата ширка Аллаху и обожавања неког другог мимо Њега.

И од Аише, мајке правоверних, преноси се да су Умму-Хабиба и Умму-Селема споменуле Веровеснику, саллаллаху алејхи ве селлем,

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 435; Муслим, бр. 531.

цркву са сликама коју су виделе у Етиопији, па он рече:

«إِنَّ أَوْلَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ قَمَاتَ، بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ، فَأَوْلَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

То је народ који, када им умре добар човек, над његовим гробом саграде богомољу и у њој насликају те (његове) слике. То су најгора створења код Аллаха на Судњем дану.<sup>1</sup>

Од Аише, нека је Бог задовољан њоме, преноси се да је рекла: „Божији Посланик, нека су мир и благослов на њега, у болести од које није оздравио, рекао је:

«لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ»

„Аллах је проклео јевреје и кршћане, гробове својих веровесника узели су за богомоље.“ Да није тога, његов кабур би био видљив, али се бојало да се не узме за богомољу.<sup>2</sup>

## Шесто: Пропис о украшавању џамија

Није прикладно украшавање џамија и хвалисање њима, а Бухарија биљежи од Абдуллаха ибн Аббаса, радијаллаху 'анхума, да је рекао: „Доиста ћете украшавати џамије, као што су украшавали своје богомоље Јевреји и хришћани.“

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 427; Муслим, бр. 528.

<sup>2</sup> Ел-Бухари, бр. 1390; Муслим, бр. 529.

А од Енеса бин Малика, Аллах био задовољан њиме, преноси се да је рекао: „Надмећу се њоме, а потом у њој бораве само кратко.“

И преноси се од Омера да је наредио изградњу џамија, и рекао: „Склони људе од кише, и немој бојити у црвено или жуто, да не би људе доводио у искушење.“<sup>1</sup>

У данашње време хвалисање џамијама је постало учестало, а људи су претерали у њиховом украшавању и прекомерном трошењу на њих. Учењаци су дозволили њихову градњу онда када се граде раскошне куће и домови, како џамије не би изгледале неугледно и скромно у поређењу са кућама и домовима, али без претеривања у украшавању, бојама и шарама, те у разноврсности онога што се у њих уноси од керамике, плочица и простирки за чиме нема потребе, а зна се да постоје џамије којима је потребна и најосновнија обнова, па би средства требало усмерити на обнову тих џамија.

Абдуллах бин Омер, Аллах био задовољан њима, је рекао:

«أَنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَبْنِيًّا بِاللِّبْنِ، وَسَقْفُهُ الْجَرِيدُ، وَعُمْدُهُ خَشَبُ النَّخْلِ، فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ شَيْئًا، وَزَادَ فِيهِ عُمَرُ وَبَنَاءَهُ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاللِّبْنِ وَالْجَرِيدِ وَأَعَادَ عُمَدُهُ خَشَبًا، ثُمَّ غَيَّرَهُ عُثْمَانُ فَرَادَ فِيهِ زِيَادَةٌ

---

<sup>1</sup> Ове предаје наводи Ел-Бухари у свом „Сахиху“ као муаллек-предаје у потврдној форми (1/96-97).

كثِيرَةً، وَيَبْنِي جِدَارَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَّةِ، وَجَعَلَ عُمْدَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ  
وَسَقَفَهُ بِالسَّاجِ».

Џамија је у време Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, била саграђена од ћерпића, кров јој је био од грања, а стубови од палминог дрвета. Ебу Бекр, радијаллаху 'анху, није ништа дограђивао. Омер, радијаллаху 'анху, ју је проширио и обновио на њеним темељима из времена Аллаховог Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, од ћерпића и грања, а стубове је поново поставио од дрвета. Затим ју је Осман, радијаллаху 'анху, измијенио и знатно проширио: саградио је зидове од клесаног камена и гипса (креча), стубове је направио од клесаног камена, а кров од тиковине (дрво саџ, или индијско дрво).<sup>1</sup>

Имам Абду-л-Азиз б. Баз вели: „Поступак Османа, радијаллаху 'анху, указује да нема сметње у улепшавању џамије клесаним каменом, квалитетним дрветом и кречењем, тј. бојењем зидова. Иако је начин живота првих генерација (селефа) пречи и бољи, ипак, ако људи улепшају своје домове и ако им старе грађевине постану одбојне, па их остављање џамије у њеном првобитном стању може одвратити од намаза и окупљања у џамијама, онда нема сметње да се уради попут онога што

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари, бр. 446.

је урадио Осман, радијаллаху 'анху, како би се људи подстакли да долазе у џамије. Међутим, ако је ради хвалисања, онда не. Покуђено је да се пише по џамији, и стога је прече да она буде једноставна.<sup>1</sup>.

## **Седмо: Пропис о уласку неверника у џамију.**

Муслиманима је забрањено да допусте било којем невернику улазак у меккански храм; а основ за то су речи Узвишеног:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا...﴾

„О ви који верујете, незнанобошци су сама поган и нека се, након ове године, више не приближују Часном храму Каби...” [Ет-Тевба: 28]  
А што се тиче других џамија, нема сметње да у њих уђу ако је то из шеријатски оправданог разлога, као на пример да се распитају о исламу, или због неког посла везаног за џамију или за корист муслимана, или да послушају предавање, или да уђу ради неке дозвољене ствари, попут тога да се напију воде у џамији. У таквим случајевима то је дозвољено, јер је Веровесник, саллаллаху алејхи ве селлем, свезао Сумаму б. Усала за стуб џамије. Преноси се од Ебу Хурејре, радијаллаху анху, да је рекао:

---

<sup>1</sup> Ел-Кахтани, „Ел-Месаџид“, стр. 71.

«بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلًا قَبْلَ نَجْدٍ، فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ، فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ؟» فَقَالَ: عِنْدِي خَيْرٌ يَا مُحَمَّدُ، إِنْ تَقْتُلْنِي تَقْتُلْ دَا دِمَ، وَإِنْ تُنْعِمَ تُنْعِمَ عَلَيَّ شَاكِرٍ، وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ مِنْهُ مَا شِئْتَ، فَتَرَكَهُ حَتَّى كَانَ الْعَدَى...» الْحَدِيثُ.

„Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, је према Неџду послао групу коњаника, па су они довели човека из племена Бену Ханифе, по имену Сумаме б. Усал, и везали га за један од џамијских стубова. Потом је изишао Посланик, саллаллаху 'алејхи ве селлем, и рекао: “Шта има код тебе, Сумаме?” Он је одговорио: “Има добра, Мухаммеде. Ако ме убијеш, знај да си убио онога кога има ко осветити, а ако ми добро учиниш, знај да ћу бити захвалан. А ако желиш иметак, тражи колико хоћеш.” Па је остављен до следећег дана...” (хадис)<sup>1</sup>.

У месџид је ушла делегација Неџрана, а они су били кршћани<sup>2</sup>, а ушао је и Димам б. Са'лебе код Посланика, саллаллаху алејхи ве селлем, док је он био у месџиду. Од Енеса б. Малика, радијаллаху анху, се преноси да је рекао:

«بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى جَمَلٍ فَأَنَاحَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ، وَالنَّبِيُّ ﷺ مُتَكِيٌّ بَيْنَ ظُهُورِهِمْ، فَقُلْنَا: هَذَا الرَّجُلُ الْأَبْيَضُ الْمُتَكِيُّ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: «قَدْ أَحْبَبْتُكَ»، فَقَالَ الرَّجُلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ: إِنِّي سَأَبْلُكَ فَمُسْتَدِدٌّ عَلَيْكَ فِي السُّؤَالِ فَلَا تَجِدُ عَلَيَّ فِي نَفْسِكَ، فَقَالَ: «سَلْ عَمَّا بَدَا لَكَ...» إِلَى أَنْ قَالَ: فَقَالَ الرَّجُلُ: أَمَنْتُ بِمَا

<sup>1</sup> Мутефекун 'алејх.

<sup>2</sup> Муттефекун 'алејх.

جُنْتُ بِهِ وَأَنَا رَسُولُ مَنْ وَرَائِي مِنْ قَوْمِي، وَأَنَا ضِمَامُ بُنْ ثَعْلَبَةَ أَخُو بَنِي سَعْدِ بْنِ  
بَكْرِ»

„Док смо седели у џамији с Веровесником, нека је Аллахов благослов и мир на њега, дође на камили један човек, заустави је и свеза, а онда њима рече: ‘Ко је од вас Мухаммед?’ Веровесник, нека је Аллахов благослов и мир на њега, седео је међу њима наслоњен и ми му одговорисмо: ‘Овај наслоњени бели човек!’ Потом онај човек рече: ‘Сине Абдул-Мутталиба!’ ‘Одазивам ти се!’ одговорио му је Веровесник, нека је Аллахов благослов и мир на њега. Човек је Веровеснику, нека је Аллахов благослов и мир на њега, рекао: ‘Питаћу те и бићу упоран, па не љути се на мене.’ ‘Питај што год хоћеш.’ рече он... Потом човек рече: ‘Верујем у све што си донео. Ја сам изасланик свога народа, који је иза мене остао, и ја сам Димам бин Салебе, брат Бену-Са‘да бин Бекра.’“<sup>1</sup>

Ово је оно што смо могли навести о ономе што је потребно мујезину, имаму и хатибу, као и о прописима везаним за џамије. Препоручујемо мујезину, имаму и хатибу да се боје Узвишеног Бога, да буду марљиви у стицању и ширењу знања, и да томе посвете пажњу.

---

<sup>1</sup> Ел-Бухари. Види: Збирка фетви и чланака Ибн База, осми том, пропис о уласку неверника у џамије, и Фетве Сталне комисије 6/276.

А Аллах даје успех, и нека су салават и селам на нашег Веровесника Мухаммеда, на његову породицу и све његове асхабе, а наша последња дова је: Хвала Аллаху, Господару светова.

### **Неки корисни извори за мујезина, имама и хатиба.**

Езан и икамет, др. Сеид ибн Али ибн Вехф ел-Кахтани, издавач: Штампарија Сефир, Ријад.

Прописи о имаму и слеђењу у намазу, др. Абдулмухсин ел Муниф.

Вођство у намазу у светлу Књиге (Кур'ана) и Суннета, Сеид ибн Али ибн Вехф ел-Кахтани.

Стил џуманске хутбе, Абдуллах ибн Дајфуллах ер-Рухејли, Издавач: Министарство за исламска питања, даву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Имамет у молитви - појам, врлине, врсте, адаби и прописи у светлу Кур'ана и Суннета, др. Сеид ибн Али ибн Вехф ел-Кахтани, Издавач: Штампарија Сефир, Ријад.

Џуманске хутбе и одговорности хатиба, приредио: Савјет за даву и упуту, Министарство за исламска питања, даву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Џуманска хутба у Кур'ану и Суннету, Абдурахман ибн Мухаммед ел-Хамед, Издавач: Министарство за исламска питања, даву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Џуманска хутба и њени фикхски прописи, Абдулазиз ибн Мухаммед ибн Абдуллах ел-Хуџејлан, Издавач: Министарство за исламска питања, даву и упуту, Центар за исламска истраживања и студије.

Џуманска хутба и њена улога у одгоју уммета, Абдулгани Ахмед Џебр Музхир, Издавач: Министарство за исламска питања, да'ву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Педесет и једна препорука за успешног хатиба, од Амира ибн Мухамеда ел-Мадарија, објављено на интернет страници Министарства за исламска питања, даву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Џума намаз - појам, услови, вредности, посебности, адаби и прописи у светлу Кур'ана и Суннета, од др. Сеида ибн Алија ибн Вахфа ел-Кахтанија, издавач: Штампарија Сефир, Ријад.

Џумански минбер: аманет и одговорност, Абдуллах ибн Мухаммед ибн Хумејд, издавач: Министарство за исламска питања, даву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Методологија припреме џуманске хутбе, др. Салих ибн Абдуллах ибн Хумејд, издавач: Министарство за исламска питања, даву и упуту, Краљевина Саудијска Арабија.

Посланице имамима и мујезинима шејха Абдуллаха ибн Салиха ел-Февзана, Издавач: Дар Ибн ел-Џевзи.

Посланица имамима, муејзинима и  
џематлијама, од шејха Абдуллаха ибн  
Џаруллаха ел-Џаруллаха.

Кувајтска енциклопедија фикха, и поглавља  
хутбе, имамета, езана и џамија.

## Sadržaj

|                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------|----|
| Водич за мујезина, имама, хатиба и прописе џамија - сажетак.....          | 2  |
| Водич за мујезина, имама и хатиба и прописе џамија - сажетак.....         | 2  |
| Прво поглавље: Прописи везани за езан и икамет ..                         | 3  |
| Прва тачка: Дефиниција езана и икамета.....                               | 3  |
| Друго поглавље: Пропис о езану и икамету .....                            | 4  |
| Треће: Вредност езана и икамета.....                                      | 5  |
| Четврти захтев: Услови исправности езана и икамета.....                   | 9  |
| Пета тачка: Тражене особине мујезина .....                                | 12 |
| Шеста тема: Опис езана и икамета .....                                    | 17 |
| Седма тема: Шта говори онај ко чује езан, и коју дову учи након њега..... | 22 |
| Осма тачка: Пропис о изласку из џамије након езана .....                  | 27 |
| Девета тачка: Колико је времена између езана и икамета?.....              | 28 |
| Десети одељак: Одговорност и адаби мујезина. ....                         | 29 |
| Друго поглавље: Имам .....                                                | 32 |
| Прво: Дефиниција вођства.....                                             | 32 |
| Друго: прописаност вођства и његова вредност ....                         | 32 |
| А од врлина вођства: .....                                                | 32 |
| Треће: Ко је најпречи да буде имам.....                                   | 34 |
| Четврто: Ко ме је забрањено да буде имам.....                             | 38 |
| Пети одељак: Ко ме је покуђено бити имам .....                            | 41 |

|                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Шесто питање: Положај имама (предводника намаза) у односу на оне који клањају за њим ..... | 43 |
| Седмо питање: Претицање имама.....                                                         | 45 |
| Осма тачка: Разни прописи о имаму и џемату.....                                            | 47 |
| Девета тачка: Сунети које је пожељно да имам чини .....                                    | 49 |
| Десето питање: Особине имама .....                                                         | 53 |
| Најважнији научни услови које имам треба да испуни: .....                                  | 55 |
| Најважније одлике понашања: .....                                                          | 57 |
| Треће поглавље: Џума намаз и џуманска хутба .....                                          | 64 |
| Прво: Џума намаз .....                                                                     | 64 |
| Прво питање: Појам џума намаза и његово време: .....                                       | 64 |
| Друго питање: Пропис џума-намаза, и коме је обавезан? .....                                | 66 |
| Треће питање: Начин клањања џума намаза:.....                                              | 69 |
| Четврто п: Чиме се достиже џума? .....                                                     | 71 |
| Пето питање: Забрањене и покућене радње петком. ....                                       | 71 |
| Шесто питање: Сунети џуме.....                                                             | 75 |
| Седмо питање: Нафила џуме:.....                                                            | 81 |
| Друга тачка: Џуманска хутба .....                                                          | 82 |
| Прво питање: Џуманска хутба: .....                                                         | 82 |
| Друго питање: Пропис хутбе.....                                                            | 83 |
| Треће питање: Услови хутбе .....                                                           | 84 |
| Четврто питање: Темељи тј. основе хутбе.....                                               | 86 |
| Пето питање: Сунети хутбе: .....                                                           | 87 |
| Шесто питање: превод џуманске хутбе.....                                                   | 92 |

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| Седмо питање: Услови за хатиба:.....                                     | 93  |
| Најважније научне одлике које говорник треба да поседује: .....          | 95  |
| Најважније основе начина понашања: .....                                 | 98  |
| Осмо питање: Правила и принципи хутбе и хатиба .....                     | 105 |
| Девето питање: Сврха хутбе и њени циљеви.....                            | 107 |
| Десето питање: Начин припреме хутбе:.....                                | 109 |
| Четврто поглавље: Прописи џамија.....                                    | 113 |
| Прво: Дефиниција месџида.....                                            | 113 |
| Разлика између Месџида и Мусалле .....                                   | 113 |
| Друго: Градња џамије и вредност тога.....                                | 114 |
| Треће: Одржавање џамија и њихова вредност.....                           | 117 |
| Четврто: Уздизање угледа џамија и њихово чување од нечистоће .....       | 118 |
| Пето: Пропис о градњи џамије на гробу или укључивању гроба у џамију..... | 123 |
| Шесто: Пропис о украшавању џамија.....                                   | 125 |
| Седмо: Пропис о уласку неверника у џамију.....                           | 128 |
| Неки корисни извори за мујезина, имама и хатиба. ....                    | 131 |